YÖNTEM

batı sahra kurtuluş mücadelesi

polisario cephesinin yayınladığı belgeler

YÖNTEM YAYINLARI : 29

Prof. Kâzım İsmail Gürkan Caddesi
Keçiören Apt. Kat: 4 Cağaloğlu
P.K. 1196 — İstanbul

YÖNTEM YAYINLARI : 29

Ulusal Bağımsızlık Savaşları ve Sosyalizm Dizisi : 9

Orijinal adı :
Demokratische Arabische Republik Sahara, Verlag Jürgen Sendler, Mannheim, 1976

Türkiye Basımı :
YÖNTEM YAYINLARI
Ekim — 1976, İstanbul

Dizgi :
ERENLER MATBAASI

Baskı :
ER - TU MATBAASI

SAHRA DEMOKRATİK ARAP CUMHURİYETİ

Ülkenin Tarihi ve POLİSARIO Cephesinin Yayınladığı Belgeler

SÖMÜRGECİLİK BATI SAHRA'YI YAĞMALADI

POLİSARİO Cephesi Öncülüğünde Halk Özgürlük ve Bağımsızlık için Mücadele Ediyor

27 Şubatda, İspanyol sömürge birliklerinin Batı Sahra'dan kesin olarak çekilişinden iki gün önce «Sahra Demokratik Arap Cumhuriyeti» (SDAC) kuruldu. Bu açıklama Saguiat el Hamra ve Rio de Oro Halk Kurtuluş Cephesi (POLİSARİO Cephesi) genel sekreteri Al Uali tarafından Oase Bir Lahlou'da on bin kadar Sahralının önünde yapıldı; halk bu açıklamayı heyecanla karşıladı. İspanyol sömürge iktidarının yıkılışı ve SDAC'ın kuruluşuyla birlikte Sahra halkı için yabancı boyunduruğu yine de sona ermedi ve kendi kaderini tayin hakkının gerçekleşmesi sağlanamadı. İspanya geri çekilmeden önce Fas ve Moritanya ile yaptığı bir anlaşmayla ülkeyi bu iki devlet arasında bölüştürmüştü. Bu çaba, emperyalist tekellerin çıkarlarını, özellikle ABD emperyalizmi, Batı

Alman emperyalizmi ve diğer emperyalist Avrupa güçlerinin çıkarlarını güvence altına almayı amaçlıyordu. Batı Sahra 284 bin kilometre kare yüzölçümünde (Batı Almanya 248 bin kilometre karedir) ve 75 bin nüfuslu, yeraltı servetleri bakımından çok zengin bir ülkedir: «yeryüzündeki en zengin fosfat yatakları, petrol, demir, bakır, uranyum, tabii gaz ve sahillerde son derece zengin balık yatakları...» (Yusuf Ahmed'le yapılan son görüşme: Kommunistische Volkzeitung, Sayı 50/1975) Yeraltı kaynaklarının işletilmesine ilkin Cotimer, Socaltra, Esminsa, Krupp gibi tekellerce başlanmıştır. O sıralarda dünyadaki fosfat üretiminin üçte ikisini ABD, Sovyetler Birliği ve Fas sağlıyordu; yalnız ABD'nin payı ise % 40 idi; ABD emperyalizminin Batı Sahra fosfat kaynakları üzerindeki denetimi, dünya fosfat tekelinin ABD'nin eline geçmesi anlamına gelmektedir. Batı Sahra'ya eğemen olma, ABD emperyalizmi için stratejik açıdan da büyük önem taşımaktadır. Batı Sahra, Güney Atlantik ulaşım yolları üzerinde, ABD emperyalistlerinin askeri üslerinin bulunduğu Kanarya ve Azor adalarının tam karşısında yer almaktadır. Afrika'nın Batı kıyılarına eğemen olmak, Güney Atlantik'deki ulaşım yolları üzerinde denetim sağlamak açısından da büyük bir stratejik önem taşımaktadır; bu ulaşım yolları Afrika'yı dolanarak bir yandan Orta ve Uzak Doğu'ya, diğer yandan da Akdeniz'e ulaşmaktadır.

Bugün Fas Sahra'yı kendi topraklarına ilhak etme çabasında ve bu konuda kendini haklı çıkarmak için, Batı Sahra'nın geçmişteki büyük feodal Fas İmparatorluğuna ait olduğunu, Saguiat el Hamra ve Rio de Oro'da yaşayan halkların akraba olduğunu ileri sürmekte. Sahralıların çok uzun zamandan beri Tarfaya ve Tan-Tan'da yaşadıkları doğru-

dur. Oysa Fas'ı Batı Sahra konusunda ilk kez iştahlandıran 1956'da İspanyol sömürgeciliği olmuştur; karşılığında İspanya, Kuzey Fas'daki Ceuta ve Melilla kentlerindeki varlığının Faslılarca tanınmasını istemişti.

Birleşmiş Milletler için hazırlanan bir bildirgede POLİSARİO, Batı Sahra'nın her zaman meskûn olduğunu, toplumsal ve siyasal açıdan bağımsız bir bölge oluşturduğunu açıklamaktadır. (Bu bildirge kitabımızda yer almaktadır.)

«Kuzey'deki Draa ırmağından (bugün Güney Fas'da) güneydeki Adrar dağlarına (bugün Moritanya sınırları içinde) dek Atlantik boyunca uzanan ve Hammada'ya (kayalık, ıssız bölge) bitişik olan bu alan, sömürgeleşmeden önce kendi içine kapalı bir bölge oluşturmaktaydı; burada yaşayan halk geçimini hayvancılık ve daha çok da balıkçılıkla sağlıyordu. Bu halk, birçok büyük ailenin birleşmesiyle kurulan aşiretlerden meydana geliyordu... Avrupalı sömürgeciler ele geçirmeden önce, bugünkü başkent el Ayun'u kuşatan Saguiat el Hamra adıyla bilinen Kuzey bölgesi, yağmur mevsiminde çok sayıda küçük nehir yataklarıyla dolardı. İspanya kraliçesi Isabella ile Kastilya kralı Ferdinand'ın Arapları Andaluzya'dan sürmelerinden yaklaşık beşyüz yıl kadar önceki durum böyleydi. Daha sonraları İspanyol birlikleri gerek Kuzey'deki Leuta, Melilla ve Tetouan'ı, gerekse Güney'deki Cap Bojador'u (1942) zaptetti. Daha 1476 yılında Tarfaya'da bayraklarını çekmişlerdi. Berlin Konferansı'nda (1884) sömürgeci Avrupa güçleriyle, Çarlık Rusya'sı ve Amerika, İspanya'ya bu bölgeyi himayesi altına alması için izin verme konusunda anlaşırlar. 1900 ve 1904 tarihinde yapılan İspanyol - Fransız anlaşmaları, bu bölgenin Rio

de Oro (Quadi - Dahab) ve İfni çevresinde genişlemesini sağlamıştır.» (R. Werning, Blaetter des IZ3W, Kasım 1975) Ama emperyalist güçlerin pazarlığı ve denetim alanlarını bölüşme kavgaları hâlâ sona ermiş değildi.

«Sömürgeci güçlerin Kuzey ve Batı Afrika'da birbiriyle çelişen çıkarları Algeciras (1906) ve Agadir (1911) konferanslarında bir çözüme bağlandı. Fransa 1907'de Fas'a asker çıkarıp ülkeyi işgale koyuldu. 1920'de başlayan ve Fransızlar tarafından ancak ondört yıl sonra yenilgiye uğratılan Rif-Berber direnişi, Fas'ın yabancı eğemenliğine karşı koymaya kararlı olduğunu gösterdi. 1956 yılında, krallık yönetimi, Fransa ve İspanya ile yapılan anlaşmalar sonunda ülkede eğemenliğini yeniden kurdu. İki yıl sonra Fas ordusu Tarfaya kentini kurtardı, diğer yandan İspanyollar 1969'da Ifni kentini terketti. Bununla birlikte İspanya, Ceuta ve Melilla kentini ve Zaffarin (1847) Adalarını elinde tutmağa devam etti; buralarda kurduğu askeri üslerle elinde kalan sömürge alanlarını askeri açıdan destekledi.» (a.g.e.)

Sömürgeci İspanyol güçleri Sahra halkının direnişini hiçbir zaman kıramadılar. Bu gerçek, salt, İspanyolların 75 000 nüfuslu bir halkın üzerinde eğemenlik kurabilmek için 30.000 (bazı kaynaklara göre 50 000) asker seferber etmek zorunda kalışında yansımaktadır. En sonunda İspanyol sömürgeciliğini çekilmeğe zorlayan da, bu silahlı kurtuluş savaşı olmuştur. Bu savaşın hikayesini Yusuf Ahmed şöyle anlatıyor (Kommunistische Volkzeitung, sayı 50, 18 Aralık 1975) :

«Yapılan büyük baskılara karşın, Sahra halkı 1967'de direniş hareketini yeniden örgütlemeğe baş-

ladı. Bu tarihte direniş hareketi, ideolojik olarak bölünmüştü, seçilecek mücadele yolu konusunda belirsizlik eğemendi; bir kesim, hâlâ, İspanyollarla barışçı bir anlaşma sağlanabileceğini umarken, diğerleri silahlı mücadele yolunu benimsemişti.

17 Haziran 1970'de yapılan bağımsızlık gösterileri büyük önem taşıyordu. Başkent El Ayun'da büyük bir insan kalabalığı toplandı. İspanyol askeri polisi son derece hunharca davrandı, 40 sahralı öldürüldü; tutuklananlar arasında başına neler geldiği bugüne kadar hâlâ öğrenilemeyen, ünlü yurtsever Muhammed Bakhir de vardı. Artık barışçı bir çözümün mümkün olmadığı kesinlikle ortaya çıkmıştı, Sahralıların haklı taleplerini İspanya çok aşırı bir şiddetle bastırmıştı. Direnişçilerden hayatta kalanlar yeniden örgütlenmek için dağlara çekildiler. 10 Mayıs 1973'de Saguiat el Hamra ve Rio de Oro'nun kurtuluşu için Halk Cephesi - Frente POLİSARİO kuruldu; sömürgeciliğin her biçiminden kurtulmak ve tam bağımsızlığı gerçekleştirmek için silahlı mücadele yolu seçildi.

20 Mayıs 1973'de Frente Polisario'nun kuruluşundan on gün kadar sonra, İspanyol polisiyle ilk silahlı çatışma meydana geldi. Bu çatışma gerillaların başarısıyla sona erdi, bir miktar silah ele geçirildi. O günden sonra Frente POLİSARİO çok sayıda zafer kazandı. Sömürge boyunduruğunun en ağır koşulları altında kentlerde ve kırlarda verilen bu savaşı örgütleyecek halk komiteleri oluşturuldu. Silahlı eylemlerin yanısıra halkın bilinçlenmesini ve eğitimini sağlamak için çalışmalar yapıldı.

Franco rejimi, 20 Şubat 1973 tarihli belge ile aşamalı bağımsızlık verileceği yolunda söz verip halkın mücadelesini bölmeğe çalıştı. Aynı şekilde 10

Haziran 1973 «seiçmleri» ve halkın temsilcisi olarak yutturulan birkaç partinin kuruluşu da gerçekte tümüyle dalavere idi ve «İlerici Devrimci Parti» gibi bu denemeler de acınası bir fiyasko ile sona erdi. Bu bozgunlardan sonra İspanyollar bu kez de «Sahra Ulusal Birlik Partisi» (PUNS) ile şanslarını denemeğe kalkıştılar. Halk bu oyunu da farketti ve kısa bir süre sonra uluslararası basında PUNS başkanının parti paralarıyla birlikte ülkeden kaçtığı haberi çıktı. «Frente POLİSARİO» ta baştan beri Sahra halkının tek temsilcisiydi, bugün de. Artık İspanyollar zora başvuracaklardı. Frente POLİSARİO'nun Afrika Birliği Örgütüne yolladığı bir mektupta belirtildiğine göre : «İspanyol askeri güçleri şu sırada en iğrenç türden bir ekonomik savaş uygulamaktadır. Köylere yiyecek, ilaç ve su sağlanmasını engellemektedirler. Ve İspanya bunları Batı Sahra'yı terketmek istediğini açıkladığı bir sırada yapmaktadır. Bu kampanyanın amacı, PUNS gibi kukla örgütleri halkımıza zorla kabul ettirmektir; bu örgütler aracılığıyla bölgede kendi çıkarlarını sürdürebilecekleri bir düzeni kurmak istemektedirler. Ama halkımız, gerçek bağımsızlık hakkını kabul ettirmek için kesinlikle mücadele yolunu seçmiştir.» Kuyuları zehirlemek gibi çeşitli misillemeler yapılmasına, bir çok tedbirler alınmasına rağmen, halk devrimi durdurulamamıştır. İki üç ay gibi kısa bir süre içinde ülkenin üçte ikisi kurtarıldı. Kurtarılan bölgeler mücadele içinde oluşan halk komitelerince savunulmaktadır. İspanyollar çekilirken araç ve gereçleri beraberlerinde götürdükleri için yapım işleri çok zor yürümekte. İşe ilk ağızda okul ve sağlık kuruluşlarının yapımı ve bir su şebekesinin örgütlenmesiyle başlanmıştır. Halk komitelerinin üyeleri serbest ve demokratik seçimlerle

saptanmakta ve bunlar her zaman görevden alınabilmektedir.

ABD emperyalizmi ve onun Batı Alman emperyalizmi türünden müttefikleri, bugün artık, varlıklarını ancak zora dayalı askeri istila ve işgallerle sürdürebilirler. Ama ülkeyi bizzat istila etmeyi gözleri kesmemektedir. Devrimci halk savaçları karşısında uğradıkları yenilgiler onları derinden etkiledi. Aynı bölgedeki Cezayir halkı da emperyalistlere iyi bir ders vermiş, kurtuluş savaşında Fransız işgalcilerini yenmişlerdi. Bu arada, ulusal eğemenliğin tam olarak kazanılmasından ve yeni sömürgeci bağımlılık ilişkilerinin saf dışı edilmesinden sonra halkların harcadığı çaba daha da yoğunlaşmaktadır. Emperyalistler Sahra halkını bölmeyi ve kukla unsurların yardımıyla baskı altında tutmayı başaramayınca, Magrep devletleri ve halkları (Kuzey Afrika'da Mısır'ın batısındaki arap devletleri) arasındaki bölünmeğe umut bağladı.

Bu noktada emperyalistler bir yandan Fas ve Moritanya ile olan yeni sömürgeci ekonomik bağımlılık ilişkilerinden ve bu düzenlerin parazit niteliğinden, öte yandan bu devletlerin anti - emperyalist bir siyaset izleyen Cezayir ile anlaşmazlıklarından yararlandılar. İki taraf arasındaki çelişkileri körüklediler ve Fas'ı askeri açıdan donattılar, örneğin ABD, Fas ve Moritanya'ya gelişmiş silahlar verirken, Fransa Fas'a 75 tane Mirage savaş uçağı teslim edeceğine dair söz verdi.

Emperyalistler bu yolla Arap halklarını ve Afrika halklarını birbirlerine karşı kışkırtabileceklerini, Arap Birliği ve Afrika Birliği Örgütünü bu sorunla ilgili olarak böleceklerini ve üçüncü dünya devletlerinin emperyalizm karşısında oluşturduğu cepheyi

toplu olarak zayıflatacaklarını umuyorlar.

Cezayir devlet başkanı Bumedyen bu hainee komployu ortaya çıkardı ve yalnızca, Sahra halkının kendi kaderini tayin hakkına saygı gösterilmesinin soruna bir çözüm getirebileceğini açıkladı. Yaptığı kısa bir konuşmada Bumedyen Cezayir'in Fas ve Moritanya'nın kardeş halklarıyla savaşmayı arzulamadığını belirtti. «Bu anlaşmazlık bu bölgeyle, Arap Mağrebiyle mi ilişkindir? Biz tam karşıtı sanıyoruz. Bu kavgada sözkonusu olan, bölgeyi uluslararası emperyalizmin denetimi altında tutmağa devam etmektir...»

«...Bu bölgede yürütülen emrivakiler politikası çıkmazdan başka bir şey değildir.» Sahra halkının isteği «emperyalist hesaplaşmaların konusu olmamaktır», bundan dolayı, «Cezayir, Sahra halkına yardıma devam edecektir, çünkü biz bu ülkenin Faslılarla Moritanyalılara ait olmadığına inanıyoruz.» Çatışmayı, yalnızca Sahra halkının kendi kaderini tayin hakkının tanınması ve Fas - Moritanya işgaline son verilmesi çözüme ulaştırabilir. Ancak bu yolla emperyalizmin Batı Sahra'dan gerçekten sürülmesi mümkün olabilir.

«Sahra Demokratik Arap Cumhuriyetinde yaşayan halk, bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü savunmağa ve yeraltı kaynaklarıyla doğal zenginliklerini kendi denetimi altına almağa kararlıdır. Sahra halkı tüm dünyada barışa ve kendi güvenliklerine sahip çıkan halkların yanında savaştadır. Sömürge boyunduruğuna karşı kavgalarında tüm kurtuluş hareketlerini desteklemektedir.» **(Sahra Demokratik Arap Cumhuriyetinin kuruluşu sırasında Geçici Ulusal Meclisin yayınladığı bildiriden, zikreden : Le Monde 29 Şubat 1976).**

EĞEMENLİĞİNİ KURUYOR HALK KENDİ

Bütün zenginliklerine karşın, Sahra halkı kırk yıllık bir sömürge eğemenliği altında açlık çekmek ve sınırsız acılar içinde yaşamak zorunda kalmıştır. Binlerce Sahralı iş bulamamış, işsiz gezmek yada göç etmek zorunda kalmıştır. Ve çok ender olarak iş bulanlar ise, insanlık dışı koşullar altında çalışmağa zorlanmışlardır. Örneğin, Bucraa'da Fosfat işletmelerinde 40 ilâ 50 derece sıcaklıkta toz duman içinde kazma sallayarak çalışıldığı bilinmektedir. Burada Sahralı bir işçi, İspanyol asıllı bir işçinin aldığı ücretin ancak yarısını almaktadır. Sahralıların büyük bölümü sefalet içinde, çok kötü yerlerde, oturmaktadır, çocuk ölümü oranı korkunç derecede yüksektir. Sahralıların yaş ortalaması inanılmayacak ölçüde düşüktür. Trahom gibi aslında kolayca tedavi edilebilecek hastalıklar birçok insanın hayatını tehdit etmekte yada ardında bir sürü izler bırakmaktadır. Grip ve bronşit bile, yanlış tedaviden dolayı sık sık ölüme yol açmaktadır.

İğrenç sömürge boyunduruğunun diğer bir sonucu da cehalettir. 40 yıl boyunca bütün ülkede yalnız beş okul yapılmıştır; dersler doğal olarak İspanyolca yapılmaktaydı. Sahralıların ne ana dillerinin ne de tarihlerinin, örf ve geleneklerinin öğretilmesine izin vardı. Bu zalim baskılara karşı direnenlerin peşi hiç bırakılmıyordu. Onları ölüm, hapishane, işkence ve sürgün tehdit ediyordu.

Fosfat

Fosfat, fosfat asidi tuzudur. Bütün canlılar için zorunlu olan fosforun kimyasal cevherini ihtiva etmektedir. Bundan dolayı fosfat gübre ve ilaç üretiminin temel hammaddesidir. Doğal fosfat çıkarımı dünyada 1953 - 1968 yılları arasında 25 milyon tondan 80 milyon tona çıkmıştır. Başlıca doğal fosfat üreticileri ABD, Sovyetler Birliği, Batı Almanya, İtalya, Fransa, İspanya ve Hollanda'dır. En önde gelen üreticiler ise ABD (1968 : 37,5 milyon ton), Sovyetler Birliği (17,7 milyon ton) ve Fas'tır (10,8 milyon ton). En zengin kaynaklar ise Kuzey Afrika ülkelerinde, özellikle Cezayir, Fas ve eski İspanyol - Sahra'sında yeralmaktadır. Burada bulunan ocaklar açıkta işletilebilmektedir ve ABD'deki ocaklardan daha kalitelidir. Kuzey Afrika'da çıkarılan fosfatın en büyük bölümü Batı Avrupa'daki sanayi ülkelerinde işlenmekte ve fosfat gübresi şeklinde (süper fosfat) yeniden üçüncü dünya ülkelerine ihraç edilmektedir. Fosfat işleyen en önemli Batı Alman konzernleri : Giulini Gmbtt, Knapsack AG, Metallgesellschaft AG, Farben Fabriken Bayer AG, Farbwerke Hoechst AG, Merck AG, ve BASF. Batı Almanya 1975 yılında 402 milyon mark değerinde 2,2 milyon ton işlenmemiş fosfat ithal etmiştir. Almanya'nın İspanyol Sahrasından yaptığı ithalat 5,8 milyon mark, ihracat ise 19 milyon mark tutarındadır. (Bk : Westerman, Lexikon den Geographie, und Brockhaus, Enzyklopaedie 1973)

İstilacılara karşı verilen halk savaşında, POLİSARİO Cephesinin öncülüğü altında halk eğemenliği kurulmaktadır. Bir Fransız gazetecisinin Şubat 1976 tarihli «Le Monde Diplomatique» de yayınlanan yazı-

sından şunlar anlatılmaktadır.

«M'Hris **üssünün** çevresinde 9000 kişinin kaldığı dört ayrı kamp yeralıyor; buradakilerin çoğunluğu Smara ve dolaylarından gelme, bunlara El Ayun'dan gelen bir kaç aile daha katılmış. Yayan yada deveyle gelen mültecilerin dışında, sürekli olarak her gün yaklaşık yirmi araç geliyor. Canlı bir örgütlenme tutkusu sürüyor: dört sorumludan oluşan bir yönetim komitesi, aryıca iki günde bir toplanan bir siyasi büro, besin maddelerini dağıtan bir ekonomik komite. bir eğitim komitesi, tıbbi yardım ekonomisi, halk milisi, kamp polisi. Bütün bu komitelere kadınlar da katılıyor... herkesin bir görevi var.

Halk milisi silahlı mücade içinde kurtuluş ordusunun dışında kalan tüm halkı örgütlüyor, yapısı son derece açık bir biçimde Sahra halkının içeriğini yansıtmakta. 15 yaşından büyük bütün erkeklerin ve bazan kadınların da bir tüfeği var: doktora eşlik eden hasta bakıcıların bile... Yetişkinler cepheye yollanıyor. Gençler ve yaşlılar, mülteci kamplarını bekleyen ve halka silah kullanmayı öğreten ve özellikle çöl ulaşımını denetleyen milisi oluşturuyor.

Bugün Sahra'nın içinde bulunduğu durum son derece zor, çünkü her şeyden önce Fas, bir halk kıyımına girişmekten çekinmemektedir. Kuyuların zehirlendiği, en azından kapatıldığı bir gerçektir. Su ve besin maddesi sağlamanın temel sorun olduğu açık.

Yiyecek maddelerini Mahbes'deki POLİSARİO Cephesinin denetlediği bütün bölgelerde bir ekonomik komite dağıtmakta; gerek mülteci kamplarındaki sivil halka, gerekse «savaş alanlarına» giden askerlere ayrılan yiyecek payları sabit: Her aileye kişi başına (çocuklar dahil) ayda, 3 kilo un, 2,5 litre zey-

tin yağı, 2 kilo pirinç, bir tane ekmek (2 kilo), ve 250 gram yeşil çay... Et nadir, en fazla ayda bir kez, o da deve kesildiği zaman. Savaşçılara ayrıca konserve ve kutulanmış süt verilmekte. Keçi sütü ise küçük çocuklara ayrılmakta.

Bir yetkilinin açıkladığına göre: Su sağlamada üç büyük sorun var, taşıma sorunu, teknik sorun ve kuyuların stratejik önemi. Geçici olarak bir yere yerleşme durumunda, gerekli olan her şey oraya taşınmakta, diğer yandan yer değiştirmek gerekince de yine her şey birlikte götürülmektedir. Her durumda su çok değerli bir nesnedir, bütün diğer şeyler gibi, çok uzaklardan su taşımağa da alışılmıştır. Yürüyüş halinde «suyun bulunduğu yerde» konaklayabilmek, olağan zamanlarda bile bir düştür. Bu koşullar altında bir kara taşıt aracına sahip olma yalnızca taşıma sorununu halletmektedir.

Bir landrover ile 80 kilometre uzaklıktaki bir kuyudan yüz litrelik beş su fıçısını doldurmak ve çadırlara dönmek bütün bir günü almakta ve bu stok ancak bir süre için yeterli olmaktadır.

Sahra bedevilerinin su kaynağı bulma konusunda nisbi bir serbestiye sahip olmaları, olağanüstü koşullar altında bu kaynağın çevresinde yığılan insan kalabalığının yarattığı zorlukları halletmeye yetmiyor. (...) Kış geldiğinde halkın su tüketimi azalıyor. Ama sıcak aylar geldiğinde ne yapmalı?

Bir sorumlu, «her kampta su bulmak, yeni kuyular kazmak ve yaz aylarını hesaba katarak su depolamakla görevli bir komite oluşturuluyor» diyor bize. Teknik açıdan zor bir iş, ama burada her şey mümkün.

Bugünkü durumda kuyuların konumu stratejik

açıdan da önem taşıyor. Askeri bir yetkilinin bize açıkladığına göre: «Bütün Batı Sahra'da 150 kuyu var, İspanyollar en azından bunların yerini biliyorlar ve bunları Faslılara bildiriyorlar. Bir kuyunun çevresini elde tutmak için en azından yüz adama ihtiyaçları var; bütün su kaynaklarını ele geçirmeleri için de 15 000 adam ayırmaları gerek. Üstelik Faslıların bu 15 000 kişiyi besleyip donatması zorunlu; bu da Faslılar için büyük bir açmaz. Ellerindeki kuyuların bir bölümünü doldurmak yada zehirlemek olanağı da var: Bu ise bütün bölgeyi denetim altına alamadıklarını kabul ettikleri anlamına gelir ve doldurulmuş bir kuyu hiç de aşılmayacak bir engel değildir.» Askeri yetkili daha sonra bizi kampın çevresindeki tepelere çıkardı.

Bütün mülteci kamplarında çocukların öğrenimleri sürdürülmeğe çalışılıyor. İki bölgesel yönetim var, biri Mahbes'den Guelta'ya, diğeri Guelta'dan La Guera'ya dek uzanan alanda. Bazan bir kampda iki okul oluyorsa da çoğunlukla bir tane var. Şu sıra toplam olarak 8000 çocuk okula gidebiliyor, İspanyolca ve Arapça ders görüyorlar (Sahralıların konuştuğu lehçe henüz yazıya geçirilmemiş). Öğretmenler İspanyollar zamanında eğitim görmüş yada üniversiteden ayrılmış kimseler. Ücretsiz çalışıyorlar.

«Elimizde çok az ders malzemesi var. İspanyollar bunların büyük bölümünü yakıp yokettiler. Bunun dışında eğitim sisteminin de değiştirilmesi gerekli; yeni ders metinleri yazılmalı. Ülkemizin tarih ve coğrafyasını yeniden yapmak zorundayız. Okul yöneticileriyle yerel sorumlulardan oluşan ulusal bir komite, bu sorunlarla uğraşıyor.»

Genel olarak kadınlar hâlâ kara peçe takıyor,

diğer yandan bu bölgedeki erkeklerin geleneksel giysisi çoğunlukla **burnus** denen kukuletalı mavi bir sırtlık, ama şimdi haki renkte elbiseler giymekteler, çünkü o zaman çölde daha az göze çarpıyorlar. Kadınlar eskiden, bütün Arap ülkelerinde olduğu gibi yalnızca çocukların yetişmesi ve ev işleriyle uğraşırlardı. Ama bugün bir kısmı silâh taşıyor ve öteki kadınların arasında siyasal çalışmayı örgütlüyorlar. Onlar İspanyol sömürgeciliğine karşı en başından beri mücadele ettiler, bugün de ülkelerinin Faslılar ve Moritanyalılarca işgaline karşı savaşıyorlar. Bir kampda karşılaştığımız El Ayun'dan gelen bir kadın şunları söyledi :

«İspanyollara karşı savaştım. Beni hapsettiler, işkence yaptılar, izlerini size gösterebilirim; ve şimdi görüyorsunuz, kendi ülkemizde mülteci olduk.»

Daha genç olan diğer bir kadın (kocası cephede) Smara'dan (Batı Sahra'nın kuzey batısında bir kent) ayrılmadan önce, kadınları örgütlemekle görevlendirilmiş. Siyasi çalışmasını şimdi Smara'dan gelenlerin geçici olarak yerleştirildiği bir kampta sürdüren daha genç bir diğer kadın (kocası cephede) şöyle dedi :

«Kimse bize kulak vermediği için, kimse kendi ülkemiz üzerindeki hakkımızı tanımadığı için, bu hakkı biz kendimiz almak zorundayız. Faslıların çölde bizim karşılaştığımız güçlükler içinde bir çadırda yaşamak için evlerini, kentlerini bırakmaları, akıl alacak iş mi? Onlar bizden daha az bilinçli.»

Yukarıdaki konuşma, kadınların da erkekler kadar bilinçli olduğunu gösteriyor; kadınlar da Fas ordusunun şiddetli hunhar bastırma hareketleriyle karşılaşmakta. Bize şunlar anlatıldı :

«Faslılar çadırları ve yiyecek stoklarını yaktılar,

hayvanlarımızı boğazlayıp, peşimize düştüler.»

«Ben ve çocuklarımı vurdular, çocukları yanlarında götürdüler, nerede olduklarını hâlâ bilmiyorum?»

«Beni ve diğer bir çok genci topladılar, ellerimizi bağladılar, ama ben ellerim bağlı halde kamyondan kendimi attım, kaçmayı başardım.»

«Beraberlerinde götürdükleri insanların başlarına ne geldiği bilinmiyor.»

«Helikopterlerle çadırların kurulduğu yeri keşfettiler, sonra geldiler, herşeyi yokettiler, gençleri götürdüler.»

Bu bilgiler, Haouza ve Jdiria kentlerinin işgaline tanık olan kişilerden toplanmıştır. «Haouza'da kalan insan var mı?» sorusuna verilen cevap : «Evet, Faslılara boyun eğecekleri yolunda yemin etmeğe zorlanan yaşlılarla çocuklar, ama kamçı karşısında bile ihanet etmedi onlar.»

Benzer şeyleri bütün kamplarda duymak mümkün. «Yaşasın kral» diye bağırmadığı için vurulan bir kadın gördük. Bütün bu örneklerden, Sahra halkının gerektiğinde uzun bir savaşı da yürütmeğe hazır olduğu anlaşılıyor, çünkü Sahra halkı tam bağımsızlığını kazanmak, kendi kaderini belirlemek için uzun bir savaşı göze almak gerektiğinin bilincinde. Yapılan gösterilerde atılan sloğanlar bu gerçeği sürekli olarak yansıtıyor :

«POLİSARİO Cephesi halkımızın tek yasal temsilcisidir!»

«Fas ve Moritanya gericiliğine hayır!»

«Tam bağımsızlık istiyoruz!»

«Yaşasın Sahra Arap Cumhuriyeti!»

«Yaşasın ulusal, cumhuriyetçi, bloksuz hükümet!»

SİYASAL BİLDİRGE

25 - 31 Ağustos 1974'de toplanan POLİSARİO Cephesinin 2. Kongresinde kabul edilen Siyasal Bildirge

POLİSARİO Cephesinin öncülüğü altında bulunan devrimimiz şöyle bir siyasal ortam içinde doğmuştur : Hareketimizin doğduğu ilk sıralarda sömürgeciler, girişilen gerici manevralarla, özellikle 20 Şubat Bildirisiyle Sahra'da ulusal bir hareketin oluşmasını önlemek istemişti.

Bu manevralar, uluslararası kamuoyunu aldatmağa ve halkımıza yabancı boyunduruğunu kabul ettirmeğe yönelikti. Halkımız gericiliğin bu el değiştirme çabalarına karşı elbette dikilecekti.

İktisadi durumun özelliğini belirleyen, yıllardır süren bir kuraklık, bombardımanlar ve bunların toplumsal alandaki sonuçlarıdır. Bu arada öyle bir durum yaratılmıştır ki, ülkemiz batı ülkelerinin besin kaynaklarından tümüyle koparılmıştır. Böylelikle sö-

mürge yöneticileri halkımızı her bakımdan kendilerine bağımlı kılmak istemiştir. Fiatları yükseltmiş, boyun eğmeyen bölgeleri açlığa mahkûm etmiş, binlerce işsizi iş umudu peşinde koşturmuştur.

Toplumsal alanda ise aşiretlerarası çatışma eğemen olmuştur. Sömürgecilerin propağandasıyla kafalara yalnız kendi özel gücüne güven duygusu, karmaşık tasavvurlar yerleştirilmiştir. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 99'dur. 20 Mayıs (1973) Devrimi işte bu koşullar altında doğdu, bu kavgada kendi güçlerimize, halkımızın kendi içindeki zenginliklerine güveniyorduk. Çözümlenmesi gereken sorunlar şunlardır : Tecrübeli kadroların yokluğu, kitlelerin bu haliyle savaş yürütmenin yarattığı zorluklar, devrimin her şeye rağmen coşkuyla harekete geçirdiği kitlelerin subjektif koşullarının geriliği...

Bu ağır koşullara rağmen, kavga siyasal, örgütsel ve askeri açılardan ilerlemeler kaydetti. Bunu sağlamak için, gerekli iktisadi tedbirler de alınmalıydı. Bu tedbirler açısından tek kaynak kitlelerdi. Halk kuraklıktan çok çekmişti. Haber kaynaklarına konan engeller ve genel tecrit durumuna rağmen devrimcilerimiz için, kitlelerle olan ilişkisini güçlendirmekten başka çıkar yol yoktu. Devrimcilerimiz diğer yandan, ülke halkı arasındaki bilinç eksikliğini de yenmek zorundaydı; 35 yıl boyunca Fransızlara, Portekizlilere ve İspanyollara karşı mücadele ettiği halde, halkımızın, ülkemiz hakkında sürekli ileri sürülen yanlış iddiaları ve toprak taleplerini çürütmesi gerekiyordu. 10 Mayıs'ta halk cephesinin kurulmasıyla birlikte bu mücadele gerçek yörüngesine oturdu. Halk cephesi, halkımızın uğrunda kararlı bir mücadele verdiği hedeflerin gerçekleşmesi için ulusal bir araç durumundadır.

Siyasal alandaki görevler

Ülke içinde : Kitleler içinde büyük bilinçlendirme ve örgütleme kampanyaları. Bunlar sömürgeciliğin yönetim birimleri olarak parçaladığı ülkemizin farklı bölgeleri arasında kurulan sıkı bağlar içinde yürütüldü. Sömürgeciler güneyi güvenli bir askeri dayanak noktası olarak elde tutmayı planlamışlar, aşiretleri birbirlerine karşı kışkırtmışlar, komşu ülkelerin topraklarımız üzerindeki talep ve iddialarını teşvik etmişlerdir.

Bu kampanyalar sırasında, sömürgeciliğe karşı verilen kavgada ulusal birliğin temelleri yaratıldı, kendi gücüne duyulan güven ve uzun erimli halk savaşlarının zaferine duyulan inanç yeniden pekiştirildi. Sömürgeciliğin ve modası geçmiş parlamanter kuklaların manevraları açığa çıkarıldı.

Sömürgecilik açısından terör ve baskıdan başka çıkar yol kalmamıştı. Ama sömürgecilik bununla, yalnızca halkımızın kendi hakları uğruna savaşmada gösterecekleri kararlılığı pekiştirdi ve sömürgeciliğin yenilmezliği efsanesinin yıkılmasını sağladı. Sömürgecilikle halk arasındaki uçurum gittikçe daha fazla derinleşti. Bu arada sömürgecilik, kendini ürküten POLİSARİO Cephesine hakaretler yağdırdı, ama POLİSARİO Cephesinin halktan sağladığı desteği yokedemedi.

Kafalarda büyük değişimler meydana geldi, yurtseverlik ve ana vatanın kurtuluşu için fedakârlık duygusu gelişti. Kitlelerin, sömürgecilik ve gerici müttefiklerinin manevralarını saf dışı etmek yolunda beslediği kararlılık daha da pekişti.

Halkımız, cehalet içinde bırakılan Sahra halkı,

devrimci bir Arap halkı oldu ve halk cephesinin (POLİSARİO) ilkelerine sıkı sıkıya sarıldı. Anavatanı kurtarmak için tüm ülke büyük bir seferberliğe girişti. Bu seferberlik içinde, halk cephesi halkın yasal taleplerine geçerlik ve saygı kazandırma mücadelesinde onu temsil etme hakkını kazandı.

2. Kongre, ulusal basının önemini vurgulamaktadır (Gazete ve dergiler, bültenler, bildirgeler, bildiriler, çeşitli yayınlar ve özellikle «20 Mayıs» gazetesi). Bütün iktisadi zorluklara rağmen, ulusal basın, doğru bir ulusal çizgi oluşturmada, sömürgecilikten kalma kanılara karşı mücadele etmede ve yeni bir bilincin yaratılmasında başarılı olmuştur.

Uğradığı siyasal yenilgilerden sonra sömürgecilik yeni bir manevraya girişti : Bölgesel otonomiye ilişkin kısa zamanda iflas eden bir teklifte bulundu. Eski sömürge kadrosu değiştirildi. Maskaraca bir «açılma politikası» oyununa girişildi.

Ama sömürgecilerin, emperyalizm, sömürgecilik ve gericilik yararına sonuçlar alma yolunda tasarladıkları bütün bu planlar boşa çıktı.

Örgütsel alandaki hedefler

Cephe, feodal peşin yargılara karşı çıkarak, doğru devrimci bir düşüncenin yayılması, bu düşüncenin daha da gelişmesi ve pratikle bağlantı kurulması işlevini harekete geçirmeyi başardı.

Kongre, kurtuluş mücadelesi amacıyla kitlelerin örgütlenmesinde sağlanan bu başarıyı selâmlar. Kitlelerimizin örgütlenmesi, sömürgeciliğin konumunu sarsan, belirleyici bir faktör oldu; dostla düşmanını açıkça ayırtetmeğe ve savaşmağa başlayan halkı-

mız, sömürgecilikle birlikte gericiliği de sıkıştırmağa başladı.

Askeri alanda :

Devrimimizi yukarda anlatılan koşullar altında başlatmak zorunda kaldıysak da, askeri hareketler büyük bir başarıyla gelişti. Sömürgeciliğin teknik güçleri ve yenilmezlik iddiası yara aldı.

Savaş birliklerinde kitlelerle kurulan ilişkinin, başarıya ulaşmada belirleyici bir rolü oldu.

Halk cephesinin askeri kanadı, aynı zamanda Halk kurtuluş cephesinin okuma yazma kampanyası ve kitlelerin ihtiyaçlarının karşılanması gibi çalışmalarına da katılıyor. Fedakarlık ve devrimci kararlılık askeri harekatları daha yüksek bir düzeye çıkarmıştır. Şu sırada bu harekatlar, iyice kök salmış, belirli üsler kurulması düzeyine yönelmiştir. (...)

Özetleyecek olursak, halk kurtuluş ordumuz ulusal kurtuluşu sağlayabilecek tek gerçek araçtır; halk kurtuluş ordumuz, düşmanın inandırmağa çalıştığı gibi, «aşiret isyancıları»ndan oluşmadığını ispatlamıştır.

Düşman askerlerinin saflarında uyuşmazlıklar başgöstermiştir. Giriştiğimiz harekatların başarısı, sömürgeciliğin ve gericiliğin, özellikle 1973'ün Eylül ve Ekim aylarında halk cephesini yoketmek amacıyla giriştiği bir dizi manevraya yol açtı. Bu planlar da boşa çıktı. Sömürgeciler stratejik alanlarda oturan halka karşı harekete geçip, onları askeri karakolların çevresinde mülteci olarak yerleşmeğe zorladılar, bu yolla onları denetimleri altına alacaklardı.

Sömürgecilik ve gericiliğin ajanları, hareketimizin içine sızdı. Hareketimizin içinde, sömürgecilik ve gericiliğe hizmet amacıyla düşmanlıklar yaratıldı.

Devrimimiz açısından bu manevralar önemli bir ders oldu. Halk kurtuluş ordusunun başarısı geniş halk yığınlarının devrimine olan güvenini pekiştirdi ve şimdi sevgiyle bağlandıkları ordularının her çağrısını yerine getirmelerini sağladı.

Dış politika alanında :

Halkımızın verdiği mücadele ile ilerici güçler, örgütler ve ülkeler arasındaki bağlantı konusunda büyük adımlar atılmıştır. Halk cephesi, sömürgecilerin ve gericilerin yalan haberler yayan saldırılarına karşı başarıyla direnmiş ve katıldığı uluslararası konferans ve toplantılarda halkımızın görüşlerinin güç kazanmasını sağlamıştır.

POLISARİO Cephesinin ülke dışında sağladığı başarılar yalnızca ülke içindeki mücadele ve fedakarlığın yansımasıdır.

Daha sonraki evreler için çerçeve :

Ülkemizin emperyalist strateji açıdan taşıdığı ekonomik ve askeri öneme, sömürgeci — gerici saldırılara ve genel olarak kurtuluş hareketi içindeki güçlüklere rağmen, bütün sorunların üstesinden gelme olanağı vardı. Bunun gerçekleşmesi için şunların yapılması gerekmektedir :

1 — Kitlelerin seferber edilmesini hızlandırmak.

2 — POLISARİO Cephesinin örgütsel yapılarını güçlendirmek.

3 — Görevimizin yerine getirilmesini güvence altına almak için (maddi ve ideolojik olarak), askeri kanadı güçlendirmek.

4 — Şu malum «iç otonomi» meselesine gelin-

ce, kitleler uzun vadeli halk savaşının üstünlüğüne inanmaktadır, «iç otonomi» palavrasını güçten düşen sömürgeciliğin manevralarından biri olarak saymaktadır. Sömürgecilik böyle davranarak kendini kurtarmak ve halk kitlelerini kandırmak, topraklarımız ve zenginliklerimiz üzerindeki eğemenliklerini sürdürmek istemektedir. Bu manevralar karşısında Sahra halkının elinde yalnızca savaş olanağı vardır ve bu savaş, bağımsızlığımızı elde edene, zenginliklerimiz ve topraklarımız üzerinde tam eğemenliğimizi sağlayana dek sürecektir.

5 — Referandum manevrasına gelince, kongre, bunun «iç otonomi» projesinin fiyaskosundan doğan bir sonuç olduğuna kesinlikle inanmaktadır. Durumun farkında olan halkımız bu çözümü de reddediyor. Halkımız, halk savaşı yürütmeğe kararlıdır. Bu referandumun kabulü için bizim silahlı savaşımız da aynı hedefi taşıması koşuluyla aşağıdaki noktaların yerine getirilmesi gereklidir :

a — Bu sorunda yanlızca iki taraf bulunduğunun kabul edilmesi: bir yanda yasal halklara sahip Saguiat el Hamra ve Rio de Oro Arap halkı, diğer yanda ise faşist İspanyol sömürgecileri.

b — Bütün İspanyol birliklerinin geri çekilmesi ve güvenliği sağlamak amacıyla POLISARİO Cephesi devrimcilerinin onların mevzilerini işgal etmesi.

c — İspanyol yönetiminin çekilmesi, yerine ulusal bir yönetimin geçmesi.

d — Hiçbir yabancı gücün müdahele de bulunmaması.

e — Siyasal sürgün olarak yaşayan Sahralıların POLISARİO Cephesinin denetimi atında ülkeye geri dönmesi.

f — Sömürgecilerin ülkemize yerleştirdiği yabancı unsurların kesin olarak geri dönmesi.

g — Sınırlarda üslenen bütün yabancı birliklerin geri çekilmesi.

h — Referandum ön koşul konulmadan bağımsızlığa ulaşılması amacıyla yapılmalıdır.

i — Birleşmiş Milletler ve Arap Birliği referandumu denetlemeli ve alınan sonucun uygulanmasını sağlamalıdır.

j — Ülkemiz zenginliklerinin yağmalanmasına son verilmelidir.

Kongre aldığı kararları şöyle açıklamaktadır

— 10 Mayıs 1973 tarihli siyasal bildiri geçerliliğini sürdürmektedir.

— Kongre ilerici Arap devletlerine ve tüm dünyada ulusal kurtuluş mücadelesi verme ve ulusal yapılarını kurma evresinde bulunan bütün ilerici güçlere güvenmektedir.

— Halkımızın, yani Saguiat el Hamra ve Rio de Oro halkının davası açısından, Cezayir'in oynadığı rolü onurlu bir davranış olarak nitelemekteyiz.

— Kongre, gittikçe artan desteğinden dolayı Libya Arap Cumhuriyetine teşekkür etmektedir.

— Kongre, özellikle Avrupa'daki demokratik güçlerin davamızın savunulmasında oynayacakları faal role güvenmektedir.

— Kongre, ilerici güçler karşısında yeni bir emperyalist saldırı bulunduğunu, bu saldırıya karşı koyabilmek için bütün güçlerin birliğinin gerekli olduğunu önemle vurgular.

— Kongre, Cezayir'deki zirve konferansının, Filistin Kurtuluş Örgütünü, Filistin halkının tek yasal

temsilcisi olarak tanıyan kararını desteklemekte ve bu karara saygı göstermektedir.

— Kongre, Arap Körfezinde alevlenen ulusal ve ilerici kurtuluş hareketlerini boğmak ve kendi yayılmacı amaçlarını gerçekleştirmek için İran'ın bu bölgeye yaptığı müdaheleyi kınamaktadır.

Yemen Demokratik Halk Cumhuriyetinin, ve bu bölgedeki kurtuluş hareketlerinin, bu müdaheleyi tesirsiz kılmada oynadıkları olumlu rolü selamlıyoruz.

— Gine Bissau halkının bağımsızlığa kavuşmasını selamlamaktan onur duymaktayız ve Portekiz hükümetinin Mozambik ve Angola'nın da bağımsızlıklarını tanımasını talep etmekteyiz.

ULUSAL EYLEM PROGRAMİ

25 - 31 Ağustos 1974'de toplanan POLİSARİO Cephesinin 2. Kongresinde kabul edilen Ulusal Eylem Programı

Saguiat el Hamra ve Rio de Oro' Halk Kurtuluş Cephesinin 2. kongresi, gerek ulusal, gerekse uluslararası alanda süren kritik ve tehlikeli bir hava içinde toplandı.

Saguiat el Hamra, zenginlikleri ve stratejik konumu yüzünden sömürgeci ülkelerin kendi aralarında giriştikleri mücadeleden dolayı, bütün tarihi boyunca saldırılara uğradı. Buna rağmen halkımız bu saldırılara karşı direndi. Birkaç Afrika ülkesinin bağımsızlığa nisbi bir ölçüde sahip olduğu ve bağımsız birkaç devletin bulunduğu bir dönemde sömürgecilik, Saguiat el Hamra'daki bütün konumlarını yeniden elde etti.

Fosfat ve petrol gibi yeni yeraltı zenginliklerinin bulunmasıyla birlikte sömürgeci güçler arasındaki çatışma keskinleşti ve uluslararası bir sorun haline geldi (...)

Halkımız kendi yolunu çizme isteğini 17 Haziran 1970'de olduğu gibi, bir dizi ayaklanmalar yoluyla duyurdu. Bu istek en güçlü ifadesini, halk cephesinin yönetimi altında bulunan bugünkü silahlı mücadele biçiminde buldu. Kitlelerin fedakârlığı ve verdikleri çeşitli mücadeleler sağlanan başarılarda büyük bir rol oynadı, çünkü bu mücadeleler bölgedeki halkımızın ve bütün ilerici ulusal kurtuluş güçlerinin yararına durumu değiştirdi.

Bu durum karşısında, sömürgecilik ve emperyalizm, durumu yeniden kendi lehlerine çevirmeğe ve halkımıza yabancı boyunduruğunu kabul ettirmeğe çalıştılar. Bu yeni emperyalist planın amacı ilk ağızda halk cephesini yoketmekti, bunun için gericiliği desteklediler. Halk cephesinin emperyalizmin hedef tahtası olması doğaldı, çünkü cephe halkın kendi eğilimlerini ve kendi ulusal kimliğinin gerçekleşmesin temsil ediyordu. Durumun sergilenmesinde özellikle belirgin olan yan, gerçek çelişmelerin örtbas edilmesi ve Sahra halkının doğru bilgilenmeden yoksur kılınmağa çalışılmasıdır. Karar hakkında, yanlızca, sömürge istilacılarına karşı savaşan Sahra halkı sahiptir. Ama kimileri bu sorunu es geçmeğe ve Saguiat el Hamra ve Rio de Oro Arap halkı ile kardeş Fas halkı arasında sövenizm duygusu yeşertmeğe çalışıyor. Sömürgecilik ve müttefikleri haince bir aldatma manevrasıyla, mücadele içindeki halkımızın zaferini haksızca gasbetmek için birbirlerine rol dağıttılar. Devrimimiz karşısında açıkca işbirliği yapmaktan çekinmediler. Bu yanlış hesapla niyetleri açıkca ortaya çıktı: bir yandan sömürgecilikten çıkma görüntüsü hazırlanırken, diğer yandan çekilmekte olan eski sömürgeciliğin yerine bir komşu ülkenin gericiliği oturtuluyordu.

Bundan dolayı, kongre, Sahra sorunundaki tek doğal ve yasal taraf olan Saguiat el Hamra ve Rio de Oro Arap halkının, sömürgecilerin manevralarına haklı ve cesurca bir karşılık verdiğini saptama durumundadır. Gerçeklik ve adalet, bu halkın gerçek temsilcileri tarafından yerine konmuştur. Sömürgecilerin bu gerici müttefiklerinin faaliyetlerinden dolayı toplanan kongre, üzerinde halkımızın birleştirilebileceği ulusal bir eylem programı hazırlamayı gerekli bulmuştur.

1 — Kısa vadeli program

a — Kitlelerin politize edilmesi, örgütlenmesi, halk cephesine katılması.

b — Kitlelerin sürekli olarak seferber edilmesi böylelikle kitleler her türlü manevrayı önleme yeteneğine sahip olacaktır.

c — Saguiat el Hamra halk devrimi ile Arap Afrika'sındaki ve bütün dünyadaki müttefikleri arasındaki bağların güçlenmesi.

d — Cephenin içten kuvvetlendirilmesi, böylelikle, halk cephesi her türlü durumda başa çıkabilecektir.

e — Ulusal alanda dengenin sağlanması.

f — Özellikle komşu ülkelerdeki ulusal ve demokratik güçlerin, Saguiat el Hamra'daki halk devriminin savunulması ve sürdürülmesi konusundaki tarihsel sorumlulukların belirtilmesi.

2 — Uzun vadeli program

a — Her türlü sömürgeciliğin ulusal baskısın-

dan kurtuluş ve tam bir bağımsızlığın gerçekleşmesi.

b — Kitlelerin etkin bir biçimde katılmasıyla cumhuriyetçi, ulusal bir düzenin kurulması.

c — Gerçek bir ulusal birliğin sağlanması.

d — Yurttaşların temel özgürlüklerinin güvence altına alınması.

e — Çok yanlı bir ulusal ekonominin kurulması: Yeraltı zenginliklerinin millileştirilmesi, belli bir sanayileşme siyasetinin izlenmesi, tarımın gelişmesine ağırlık verilmesi, hayvancılığa önem verilmesi, deniz zenginliklerinin korunması.

f — Ekonomik gelişme açısından kitlelerin seferber edilmesi ve kitlelerin girişkenliğinin uyandırılması.

g — Zenginliklerin adil dağılımı, kent ve kır arasındaki eşitsizliklerin kaldırılması.

h — Her türlü sömürünün sona erdirilmesi.

i — Tüm halka onurlu bir hayat güvencesinin sağlanması.

j — Tüm halka konut sağlanması.

k — Ailenin korunması ve aileye her alanda daha yüksek bir düzey sağlanması.

l — Kadınlar için toplumsal ve siyasal eşit haklar.

m — Ahlaki ve toplumsal dengesizliklerin temelinde yatan nedenlerin kaldırılması.

n — Uygarlığın ve dinsel mirasın korunması.

o — Arapça, ulusal bir eğitim, herkese açık, her dönemi parasız ve zorunlu bir eğitim.

p — Hastalıklarla mücadele edilmesi, hastahaneler yapılması, parasız sağlık hizmetleri.

3 — Dış ilişkiler

a — Barış içinde bir arada yaşamanın beş ilkesi temeli üzerinde bütün dünya ile işbirliği.

b — Sahra halkı, Arap devrimine ve ulusal demokratik kurtuluş hareketlerine dahildir.

c — Üçüncü Dünya'ya karşı çevrilen manevraları boşa çıkarmak için Cezayir devrimiyle karşılıklı dayanışma.

d — Sömürgeciliğe, yeni sömürgeciliğe, emperyalizme ve ırk ayırımına karşı tüm halkların desteklenmesi

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖMÜRGECİLİĞİ TASFİYE KOMİTESİ BAŞKANINA SUNULAN MUHTIRA

Batı Sahra bugün tarihinin önemli bir dönüm noktasında bulunmaktadır. 1884'den bu yana faşist İspanyol sömürgeciliğinin işgali altında kalan ve bazı güçlerin toprak talebi tehditleriyle karşılaşan ülkemiz, özgürlüğünü yeniden kazanmak ve onurlu bir yaşam sürebilmek amacıyla bütün güçlerini seferber etmiştir. Bu nedenle **Saguiat el Hamra ve Rio de Oro Halk Kurtuluş Cephesi** (POLISARİO Cephesi), Sahra halkının tek yasal siyasal temsilcisi olarak, siz, sömürgeciliği tasfiye komitesinin sayın başkanına elinizdeki muhtıra ile başvurmağa ve size bugünkü sorunlar hakkında bilgi vermeğe karar vermiştir.

Elinizdeki muhtırada, İspanyollar tarafından işgal olunmadan önce ülkemizin bağımsız bir tarihe sahip olduğunu, ne Fas ve ne de Moritanya'ya bağımlı bulunmadığını ispatlamağa çalışacağız.

Bundan dolayı, konuyla ilgili ağırlık şu noktalarda toplanacaktır :

1 — Sömürgecilerin gelişinden önce ülkemiz «kimsenin yaşamadığı» bir toprak parçası değildi,

2 — bu topraklarda atalarımız oturuyorlardı, bunlar iyi örgütlenmiş aşiretler halinde yaşıyorlardı, toplumsal, siyasal bir düzenleri vardı. Bu düzen, sömürgecilik öncesi Afrika'da hüküm süren ve siyasal - idari bir düzeni içeren tüm sistemlerle karşılaştırılabilir.

Diğer yandan, ülkemizin hiç bir zaman, ne Fas sultanı, ne de Moritanya tarafından tabi kılınmadığı da gösterilmektedir : Sahra'nın komşuları karşısındaki tarihsel bağımsızlığını ispatlamak için, inandırıcı tarihsel kanıtlar hatırlatılmaktadır.

Bu muhtıranın ikinci bölümünde POLISARİO Cephesi nesnel bir uluslararası hukuk analizi yapmakta ve bu hukuka dayanarak durumumuzun ne olduğunu saptamağa çalışmaktadır.

En sonda ise, İspanyol sömürgecilerinin manevraları karşısında Sahra halkının haklı mücadelesini destekleme konusunda üstlerine düşen tarihsel sorumluluğu yerine getirmelerini istemek amacıyla, tüm devletlerin oluşturduğu uluslararası dünya örgütüne yaptığımız başvuru yeralmaktadır.

Ve Faslı ve Moritanyalı kardeşlerimiz, Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği Örgütlerinin temel bildirisine uygun olarak ve Sahra halkının yanında yeralmalarını gerektiren tarihsel bağlar adına, faşist İspanyol sömürgeciliğinin ülkemizdeki varlığını sürdürmesine yol açan, toprak talebi politikalarını gözden geçirmeğe davet olunmaktadır.

Genel Coğrafi Bakış

Batı Sahra'nın sınırları kuzeyde Fas, güney ve güneydoğuda Moritanya ve kuzeydoğuda Cezayir ile çevrelenmiştir. Ülke Atlantik kıyısında uzanmaktadır ve yüzölçümü 284 000 kilometre karedir. Ülke nüfusu ise sürgünde olanlar dışında, 75 000 kişiden oluşmaktadır. Fosfat, petrol, demir, uranyum, ve doğal gaz gibi yeraltı zenginlikleri yanında çok zengin deniz kaynaklarına sahiptir. Hayvancılık alanında ise koyun, deve, keçi v.b. beslenmektedir.

Bunun yanısıra Sahra'nın İspanyol ekonomisiyle emperyalist ekonomiye muazzam çıkarlar sağlayan büyük zenginlikleri dışında yalnız coğrafi durumuyla bile İspanyol sömürgeciliğine ideal bir stratejik konum ve Kanarya Adalarının karşısında önemli bir üs kazandırdığını da hatırlatmalıyız.

I. Sömürge Sınırlarının Oluşumu

Afrika kıtasındaki bütün devletler gibi, Batı Arap Sahrası'nın bugünkü sınırları da sözleşme ve sömürge anlaşmalarıyla saptanmıştır.

Burada sözkonusu olan, Sahra'yı elinde tutan sömürgeci güç İspanya ile o sıralar hem Fas'a hem de Moritanya'ya eğemen olan Fransa arasında yapılan anlaşmalardır. Bu belgelerin hepsi, ülkemizle komşularımız Fas, Moritanya ve Cezayir arasındaki sınırları teknik açıdan saptamaktadır. Cezayir'in topraklarımız üzerinde herhangi bir talebi yoktur, bunun için özellikle Fas ve Moritanya ile sınır çizgisini saptayan sözleşme ve anlaşmaların ele alınmasıyla yetineceğiz. Bu konuda özellikle aşağıdaki sözleşmeler sözkonusudur :

A. Moritanya ile :

27 Haziran 1900 ve 3 Ekim 1904 tarihli sözleşmeler, 1954'de iki sömürgeci devlet arasında (Fransa ve İspanya) yapılan anlaşma ile yeniden onaylandı.

27 Haziran 1900'de yapılan ve «Uluslararası Hukuk Sözleşmeleri Kolleksiyonu», 2. Bölüm, Cilt 32, Sayfa 59'da yeralan sözleşme, **Rio de Oro'**nun sınırlarını şöyle saptamaktadır : İki parçaya bölünmüş olan **Cap Blanc** tepesinden başlayan sınır çizgisi, kuzeyde en yukardaki 21 derece 20 dakika kuzey enleminden geçmekte, bu enlem dairesini batıda 15 derece 20 dakika Paris boylam çizgisiyle keşişene dek izlemekte, sonra bir kavis çizerek kuzeye dönmektedir, bu kavisin çizilmesinin nedeni, «Djil» bölgesindeki tuzlaların Fransa elinde kalmasını sağlamak içindir; sınır çizgisi, daha sonra 14 derece 20 dakika Paris batı boylamı üzerinden devam edip kuzeyde Sahra yönünde uzanıyor.

Bu sınırın saptanmasına tesadüf gözüyle bakılamaz; tam tersine, iki sömürgeci devlet, iki ayrı ülkenin yani Moritanya ile «İspanyol» Sahra'sının tarihsel bölünüşünü hesaba katarak, bunu, doğal bir gerçekliğe dayamışlardı; bu iki ülkenin sakinleri bu sınırın iki yanında hep birbirlerinden ayrı olarak yaşamışlardı.

Diğer bir bölümde bu bölünmenin temelleri ve haklılığı üzerinde duracağız.

B. Fas ile :

Kuzey komşumuzla olan sınır çizgimiz, 3 Ekim 1904 tarihli, «gizli İspanyol-Fransa Anlaşması» adıy-

la anılan bir sözleşme sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sözleşmede sınır çizgisi üzerinde kesinlikle bir anlaşmaya varıldığı ve Fransız, İspanyol etki alanları arasındaki sınır çizgisinin, 14 derece 20 dakika Paris batı boylam dairesi ile 26 derece kuzey enlem dairesinin kesiştiği noktadan başladığı bildiriliyor. Bu sınır çizgisi doğuda 11 derece Paris batı boylam dairesine dek devam etmekte, sonra bu boylam dairesi boyunca Draa vadisine dek devam etmekte, daha sonra da Draa Vadisindeki ırmak yatağı boyunca Paris batı 10 derece boylam dairesine, Draa vadisi ile Souss Vadisinin sırtları ardında kalan su bölümü çizgisine dek ilerlemekte, Massa Vadisi ile Nous vadisinin arasındaki çizgiden Taberoualet vadisindeki su kaynağına dek devam etmektedir.

Anlaşmayı imzalayan tarafların açıkca belirttikleri gibi, «İspanya, bölgenin bu anlaşmayla saptanan, Fas Protektorası (1) altında bulunan bölümüne giremez» (Noun vadisiyle Massa vadisi arasında belirlenen bölge sözkonusu değildir); diğer yandan sözkonusu anlaşma metninde «İspanyol hükümetine tam hareket serbestisinin 26. ve 27. derece 40 dakika kuzey enlemi ve 11 derece Paris batı boylamı arasındaki bölgede» tanındığı açıkça belirtilmiştir; sözkonusu bölge, anlaşma metninde «Fas topraklarının dışında» diye nitelenmektedir.

II. Sosyal - Tarihsel Yapılar

Geçmişe dönecek olursak, çok eski tarihlerden

---

(1) Protektora: Sömürgecilik döneminde, tam sömürge statüsünde olmayıp, sömürgeci devletin himayesi altına alınan devlet. (ç.n.)

beri, Fas'ın Arapların girişiyle bir krallığa dönüşmesinden ve Emirate'deki zenci imparatorluğunun yenilgisi dolayısıyla Moritanya'nın bölünmesinden önce de ülkemizin meskun olduğunu kolayca saptayabiliriz. Ülkemiz sakinleri toplumsal ve siyasal açıdan iyi örgütlenmişti; bunu gerek Arap, gerek Portekiz tarihçileri onaylamaktadır.

Coğrafi olarak Draa vadisinin güneyinden **Cap Blanc**'a dek uzanan bir bölgede yaşayan halkımız, zorunlu olarak tüm göçebe, yarı göçebe halkların örgütlenmesine benzeyen sosyopolitik bir örgütlenmeyi benimsemişti.

Afrika Sahra'sının her yanında olduğu gibi, bizdeki toplumsal örgütlenme de, Orta Doğu'nun Bedevi halklarının yaşama biçiminden büyük ölçüde etkilenmişti. Bütün Kuzey Afrika ve Güney Sahra kıyılarında derin izler bırakan arap-islam uygarlığının rolü, bu etkiyi mantıken aydınlatmaktadır.

Bu örgütlenmenin temeli, aşirete bağımlı ailedir. Bu iki birim arasındaki ilişki akrabalığa dayanmaktadır Otoritenin üzerinde kişileştiği bir aşiret reisinin yöneticiliği altında, aşiret alt gruplara hukuken ayrılabilir; aşiret şefi, bir cumhurbaşkanına yada resmi kurumlara dayalı bir sistemdeki devlet başkanına benzetilebilir. Yönetim erkini denetleyen aşiret şefi yanında, **Djemaa** denen, istişari bir meclis vardır (bu toplumsal yapı, Cezayir'deki kabilelerin örgütlenme biçimine benzetilebilir.)

Savaşçı aşiretlerde bu organların yanında, aşiret toplumunun güvenliğini tehdit eden bir tehlike belirdiğinde kurulan bir savaş meclisi vardı; savaşçı aşiretler de yaygın bir geleneği olan **Ait Arbain**'i de başka bir kurum örneği olarak gösterebiliriz.

Özellikle su sorunundan doğan anlaşmazlıklar belirdiğinde yada iç barış tehlikeye düştüğünde, tüm Sahra aşiretleri, her aşiretin sözünü ettiğimiz savaş meclisinden farklı olan bir **Ait Arbain** oluşturur. Ama bu meclisin görevi, savaş meclisinin tersine, Sahra aşiretlerinin önüne getirdiği sorunları bir çözüme bağlamaktır. Rguibat ve Tadjakent aşiretleri arasında 30 yıl süren savaşa son vermek amacıyla oluşturulan **Ait Arbain** bu türdendi.

Bu toplumsal sistemin bir benzeri yoktur, ülkemiz diğer komşu sistemlerle karşılaştırıldığında bu farklılık derhal göze çarpmaktadır.

Bu topluluklarda, bütün göçebe halklarda görülene benzer bir işbölümü vardı; yalnız, sanatçının yasal toplumsal bir yere sahip olduğu Moritanya sisteminin tersine, Sahra toplum yapısında **Griot**'a (sanatçı kâhin karışımı) yer yoktu. Moritanyalı kardeşlerimizle karşılaştırıldığında, toplumumuzun ortaya çıkan diğer bir farklı özelliği, kadının çalışmağa katılmasıdır; örneğin Moritanya'da, Moritanyalı bir kadının süt sağması düşünülemezken, bu iş Sahra'da pratikte kadınlara devredilmiştir.

Sahra'daki tolumsal yapı içinde Griot'un bulunmadığı olgusu, bu alanlarda hiç bir zaman bir emirin eğemen olmadığını da ispatlamaktadır; Moritanya'da Griot'lar emirlerin adamıdır. Moritanya toplumu ile bizim toplumumuz arasında farklılık yaratan diğer bir unsurun burada vurgulanması gereklidir: Sahra aşiretlerinde **Kafir** denen bir kurum bulunmaktadır.

Çağdaş ülkelerdeki elçilerinkine benzer bir fonksiyonu olan Kafir kurumuna, Moritanya emirliklerinde hiç bir zaman rastlanmamıştır.

Batı Sahra, savunma sorunlarıyla ilişkin olarak

iki bölgeye ayrılmıştır: kıyı bölgesiyle iç kesimler; aşiretler yada tek bir aşiret topluluğu bulunduğu bölgenin savunmasıyla görevlenairilmişti. Tarihte topraklarımızın savunulmasını üstlenen aşiretlerden bir kaçını burada saymakla yetineceğiz.

1 — Kıyı bölgesinin savunmasını üstlenen aşiretler: Oulad, Titrarin, Fikat, Laaroussin, Moujat, Lamiar v.b.

2 — İç bölgelerin savunmasını üstlenen aşiretler: Oulad Dlem, R'giubat, Lacrossin, Izarguyin v.b.

İspanyol sömürgeciliği ülkemize yerleşirken, bütün diğer yerlerde yaptığı gibi, kıyı bölgelerindeki halkın güney ve doğunun kurak alanlarına sürülmesine, buralara bugün deniz zenginliklerimizi yağmalayan Avrupa'lı iskancıların yerleştirilmesine yol açan bir politika güttü. Aynı yayılma tarım alanlarında da uygulandı (Faim Eloued, Tinniguir v.b.)

III. Sömürge İşgalleriyle İlişkin Anlaşmalar

A. Portekiz

Batı Afrika'nın bu bölümünde, alt imparatorluklar yok olurken Roma'lı fatihlerce başlatılan sömürgeci işgaller, Portekizli denizciler ve daha sonraları 16. yüzyıl sonlarında Avrupa devletleri tarafından sürdürüldü. Ülkemiz de bu gelişimin dışında kalmamıştı.

Önce, altın pazarı ve köle ticareti açısından ideal bir konumu olan bu ülkede şanslarını aramak isteyen Portekiz'li fatihler geldiler.

V. Martin (1417-1431) bu amaçla, Portekiz'lilerin «Kap Bojador ile Kap Noun'un güneyindeki kurak

toprakları keşfedilmesine» izin verdi. Onu izleyen IV. Eugen, 1431-1447 yılları arasında papalık makamını işgal ederken benzer biçimde davrandı. Bu kişi, islamiyetin Afrika'da yayılışını önlemek istiyordu. Sahra bölgesi keşfolunmamıştı, Portekiz elçileri, sakinleri iyi örgütlenmiş bir ülkeyle karşılaştılar; ama batının kuramsal bakışı açısından değerlendirildiğinde, bu örgütlenme bir devlet görüntüsünde değildi. Gomes Eanes de Zurara, Kap Bojador'u Gil Eanes ile Alfanso'nun keşfettiğini ve seferlerini güneye Angrados Ruivos'a, daha sonra da Angra dos Cavalos, Punta da Galé ve Rio de Oro'ya dek uzandığını bildirmektedir. (Cronica do deconbimanto, e, conquiska do Guinea, Bölüm LXXVII, Viconte dacaera ve Viconte de Sainta réna baskısı, Paris 1841, Sayfa 359-370).

Yukarda sözünü ettiğimiz kitabın yazarı, bu bölgede birçok insanın küçük iyi örgütlenmiş köylerde yaşadığını ve toplumsal-siyasal örgütlenme yasalarının her köyde özel olarak belirdiğini doğrulamaktadır. Gomes Eanes de Zurara, bu bölgenin güneyde, en yakında Azogui ve Ouadan kentlerinin bulunduğu zenci topraklarıyla komşu olduğunu saptamaktadır.

Bugünkü Moritanya ile Mali'nin toprakları üzerinde eğemen olan Ogost imparatorluğu ile Sahra arasındaki farklılık, ülkemizin Moritanya'ya ait olduğu yolundaki iddiaları çürütmektedir. Muhammed Lamin Chenguiti, 1911'de yayınlanan «Alouassit» adlı kitabında Moritanya'yı bir Sudan ülkesi olarak göstermektedir ve çok büyük ihtimalle bu yazar da bir Moritanya'lıdır.

Sahra'da yaşayanların Magrep toplumunun sakinleriyle ortak benzerlikler taşıdığı, atalarımızın

Arap berberiler olduğu, Magrep toplumlarının özelliğini çizen toplumsal karışımlardan meydana geldiği doğrudur. Yazar daha sonra, Portekiz'li denizcilerin Sahra'ya vardıklarında, bir Arap- aznag karışımından oluşan ve bugünkü Moritaya'yı kuçaklayan, zencilerin yaşadığı ülkelerle savaş halinde olan halkla karşılaştığını bildiriyor. Sahra'nın çeşitli kesimlerinde gruplar halinde kazılmış Portekiz mezarlarından bugüne kalanlar, özellikle Hamada'daki (Akhchach, Tiris v.b.) mezarlar, Portekiz'lilerin ülkemizde yaşayan zorlu direnişine tosladıklarını ispatlamaktadır. Gomes Eanes kitabının geri kalan bölümünde, istilacılarla yerli halk arasında geçen savaşlardan söz ediyor. Bu çatışmalardan birçok Portekiz'li hayatını yitirmiş, Adane'de on Portekiz'li tutsak alınmıştı. Bütün bunların sonunda, ülkemizin «kimsenin yaşamadığı topraklar» olduğu iddiasının saçmalığı bir kere daha ortaya çıkmaktadır. Bu yanlış bir savdır. Yiğit atalarımızın bize bıraktığı onurlu mirası savunmak görevimizdir. Onların verdiği örneği izlememiz, tıpkı onlar gibi topraklarımızı savunmamız gerekiyor.

B. İspanya

Bir kaç ticaret kolonisinin kurulmasını amaçlamakla yetinen Portekiz sömürgeciliği, yeni bir İspanyol sömürgeleştirme faaliyeti için temel hazırladı. Portekizlilerin çabasının tersine, ülkedeki İspanyol sömürgeciliği kesin bir nitelik kazandı ve uluslararası hukuk alanında gerçek bir sömürge eğemenliği biçimini aldı. Batı Sahra'da İspanyol yayılmacıları şöyle bir sömürgeleştirme stratejisi uyguladı: Önce sözümona bir uygarlaştırma misyonu adına zorla

toprak parçası işgal edildi, daha sonra da el konan toprakların sınır güvenliği sağlanarak işgal pekiştirildi. Bu iki evrenin her biri, bir dizi anlaşma ve sözleşme ile birlikte yürüdü.

İşgalciyle adım adım keşfedilen toprakların sakinleri arasında anlaşmalar yada sınır anlaşmaları yapıldı. İspanyol sömürgeciliği ile Batı Sahra'da yaşayan halk arasında yapılan 1884, 1924 ve 1934 tarihli anlaşmalar bu türdendi.

İkinci evredeki sözleşme ve anlaşmalar, sömürgeliştirilen alanların sınırlarını saptıyordu.

Ama bu kez sömürgeci devletin karşısında komşu topraklardaki sömürgeci güçler yer almaktaydı. Sözleşme yada sınır anlaşması komşu eğemen bir devletin adına yapılmış sayılıyordu.

Bizle ilgili olarak Fransay'la anlaşmalar yapıldı :

Rio de Oro'ya (Batı Sahra'nın güneyi) ilişkin 27 Haziran 1900 tarihli anlaşma ve Saguiat el Hamra'ya ilişkin (kuzey bölgesi) 3 Ekim 1904 tarihli anlaşma. Fransa aynı zamanda, Moritanya ve Cezayir'de sömürge iktidarı olarak davranıyordu. O döneme değin Fas, bağımsız kalmış ve Sultan Muhammed bin Abdullah ile İspanya kralı III. Karl arasında imzalanan 18 Mayıs 1767 tarihli İspanyol-Fas anlaşmasıyia bir ittifak içine girmiştir. Bu anlaşma özellikle ilgiye değer, çünkü bu anlaşma Fas Krallığının ülkemiz üzerindeki toprak talebini, yasal, tarihsel ve siyasal delillerle tamamen çürütmektedir. Gerçekten de bu anlaşmadan hareketle majesteleri Fas kralının, Batı Sahra üzerinde hiç bir toprak talebinde bulunamayacağı anlaşılmaktadır.

Tam tersine bu anlaşmanın 8. maddesi, Fas sultanının eğemenlik alanının ülkemize değin uzanmadığını karşı taraf önünde kesin olarak kabul etmiş-

tir. 8. maddenin açıkca belirttiğine göre : «Majeste Fas sultanı, siz majeste katolik İspanyol kralının Noun nehrinin güneyinde kurmak istediğiniz göçmen yerleştirme konusunu görüşmeğe hazır değildir; çünkü eğemenlik alanının oraya dek uzanmaması ve bu bölgenin vahşi göçebe aşiretlerinin Kanarya Adaları sakinlerine sürekli olarak zarar vermeleri ve onları esir almaları gibi durumlar da meydana gelebilecek olaylar ve felaketlerden Fas sultanı sorumlu kılınamaz!»

Daha sonraki sultan, Moulay Süleyman da 1 Mart 1799 tarihli Meknes anlaşmasında aynı şeyi gözönüne almıştı. Bu nokta daha sonra imzalanan diğer anlaşmalarda da geçmektedir: 9 Aralık 1856 tarihli İngiliz-Fas anlaşması, Sultanın eğemenlik alanının Noun vadisiyle sınırlandığını saptamaktadır. 20 Kasım 1861 tarihli İspanyol-Fas anlaşması da aynı saptamayı 38. madde de tekrarlamaktadır.

Faslı tarihçi El Alaoui 1832'de yazdığı kitapda, (Kitap El Istiqsa Fi Akhbar El Makhreb El Aqsa) aynı noktayı belirtmektedir : «Batı magrep bölgesi batıda Moulouya ve Taza dağlarıyla, kuzeyde Akdeniz ve güneyde Atlas dağlarıyla sınırlıdır.» Ünlü Magrepli tarihçi İbni Haldun'un **Mukaddime**'sinde Fas'ın cografik sınırları şöyle belirlenmektedir: «Magrep El Aqsa'nın doğu sınırında Moulouya bulunmaktadır, bu bölge Safi çevresinde denize uluşmakta ve Darnes dağlarıyla sona ermektedir».

18 Mayıs 1767 tarihli anlaşmanın 8. maddesinden, gerek sömürgecilere gerekse topraklarımız üzerinde talepde bulunan Faslı ve Moritanyalı kardeşlerimize karşı yöneltebileceğimiz iki sonuç çıkmaktadır: her şeyden önce, majesteleri Fas sultanının eğemenlik alanının Noun nehrinin güney yakası-

nı aşmadığı açıkca saptanmaktadır. Bu, Fas hükümetinin toprak talebine karşı ileri sürübileceğimiz bir gerçekliktir.

Diğer yandan sözkonusu madde, atalarımızın kesinlikle Fas'dan ayrıldığını ve ülkenin efendileri olarak kendi topraklarını savunmak için örgütlendiklerini kesinlikle ispatlamaktadır. Bu, aşağıdaki cümle ile açıkca gün ışığına çıkmaktadır: «... bu bölgede yaşayan halk Kanarya Adaları sakinlerine sürekli zarar vermiş ve onları esir almışlardır.»

Kelimenin sosyo-ekonomik anlamıyla, esirliğin siyasal erki kullanabilecek tımar sahiplerinin yada feodal derebeyinin varlığını sart koştuğunu önemle vurgulamak gerek; çünkü esirlik kavramı, Roma tarihinin de bize öğrettiği gibi, sömürgecilerin gelişinden önce kıtamızdaki sosyo-politik örgütlenme biçimlerinden birine ilişkindir.

Diğer yandan, Fas ve Moritanya'dan bağımsız bir yada bir kaç eğemen siyasal düzen vardı.

Herhalükarda, İspanyol, Fransız, hattâ Fas ve Moritanya tarihleri, Sahra aşiretlerinin o günkü yabancı istilacıya karşı yürüttüğü kahramanca kavgayı suskuyla geçiştirmektedir; bu İspanyol sömürgecilerinin ülkeye kesin olarak ilk kez ancak 1934'de yerleşebilmesine neden olan soylu bir kavgaydı.

Ama istilaya karşı savaş yalnız İspanyollarla sınırlı kalmadı. Sahralılar fiili olarak (ve bu, hem Faslıların hem de Moritanyalıların toprak taleplerini çürüten bir delildir) bütün tarihleri boyunca, Fas ve Moritanya'nın sakinleriyle silâhlı mücadele içinde olmuştur. Sahra'nın komşularıyla olan tarihsel ilişkilerini ele alan inceleme bölümünde çeşitli savaşlar sıralanmıştır.

Bu gerçeği her olaya uygulayabiliriz; daha yeni bir tarihte yürütülen silâhlı halk direnişini örnek gösterebiliriz : halkımız bu direnişi 1958'de ülkemizin kuzey kesiminde, (Şbika ve Tarfaya bölgesinde) Faslıların giriştiği istilaya karşı yürütmüştür. İspanya Ceuta ve Melilla'daki eğemenliğini sürdürmek için Fasla işbirliği yaparken, Sahralılar Fas birliklerine karşı koymuştu.

POLISARİO Cephesi, halkımızı ve onun birliğini hedef olan bu manevralardan faşist İspanyol sömürgeciliğini tutmaktadır.

Bu manevralar sömürgeci bir devlet olarak İspanya'nın, Birleşmiş Milletlerin yükümlü kıldığı görevlerden kaçınmasını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir; özellikle Birleşmiş Milletlerin 1960 yılında aldığı 1514 sayılı karar, sömürgeci ülkeleri, sömürgeleştirdikleri ülkeleri tam bir bağımsızlık ve eğemenliğe yöneltmekle yükümlü kılmaktadır. Bu anlaşmaların tümü; hukuk açısından, anlaşmayı yapan tarafları bağlar ve bu anlaşmanın altında imzası bulunan uluslararası topluluğa dahil olan devletleri sorumluluk altında bırakır; sömürgeciliğe ilişkin geçerli uluslararası hukuk böyle demektedir.

26 Şubat 1885 tarihli Berlin Anlaşmasının Batı Sahra'nın istilası hakkında saptadığı hukuksal ilkeler ve kurallar (bunlar 10 Aralık 1919 tarihli Saint Germain Anlaşmasıyla yeniden onaylanmıştır), sömürgeci bir işgalin ilanıyla ilişkin olarak, uluslararası toplumu bağlayan sorumluluklar konusunda ikircikli hiçbir yan bırakmamaktadır.

Hasılı, 26 Şubat 1885 tarihli Berlin Anlaşmasının 34 ve 35. maddeleri, Afrika'daki yeni işgallerin yasal sayılabilmesi için yerine getirilmesi gereken temel kurallar koymuştur.

34. madde: «Afrika'da daha önce kendi toprakları dışında bulunan bir bölgeyi gelecekte ilhak edecek bir devlet, yada daha önce Afrika'da hiç bir toprağa sahip olmayıp gelecekte herhangi bir yeri ilhak edecek bir devlet (ve benzer biçimde bir ülkeyi himayesi altına aldığında), bu anlaşmanın altında imzası bulunan diğer devletlere haber vermekle yükümlüdür; bu sayede, bir neden olduğunda, diğer devletler geçerli itirazlarını yapabileceklerdir.»

35. madde: «(Sözkonusu) Devlet, kelimenin en geniş anlamında ticaret özgürlüğünü güvence altına almak için, bu amaca hizmet eden bir yönetim kurmakla yükümlüdür.»

Bu sözleşmelerin (sadece imzası bulunan ülkeleri bağladığı anlamında), ancak sınırlı bir önem taşıdığı söylenmeğe kalkılabilir. Yürürlükteki uluslararası hukukun onayladığı anlaşmalardaki itiraz hakkı ilkesi gözönüne alanırsa, bu doğru değildir.

Bu konuda kesinlikle başvurulması gereken yürürlükteki uluslararası Afrika hukukudur. Bundan dolayı Afrika Birliği Örgütünün kuruluş toplantısında kabul olunan temel bildirge, sömürge sınırlarını kesin ve değişmez olduğunu kabul etmiştir.

IV. Tarihteki İmparatorluklara Dayanan Talepler ve Eğemenlik İddiaları

Fas ve Moritanya, Batı Sahra üzerindeki toprak taleplerini, ya geçmişte Sahra içlerine düzenlenen bir sefere yada eski dönemlerde Sahra'da kendi siyasal, idari sistemleri altında, siyasal bir tabiyet ilişkisi bulunduğu yolunda, şüpheli iddialara dayandırıyorlar.

Örneğin, kesin bir askeri yenilgiden sonra ki yabancı işgal çerçevesinde saptansaydı, bu iddialar anlaşılabilirdi. Bu konuda tarihte sayısız örnek var. Belirli bir zaman süresi için topraklarını genişleten, imparatorluğun sınırlarını aşan imparatorluk ve emirliklerde bu durum görülür. Ama işgalin ve tabiyetin kesinlik kazanması ve işgal edilen ülkenin, eğemen hükümdarın alanına ilhak olması, siyasal bilim ve uluslararası hukuk tarafından konan çok sıkı belirlenmiş koşullara bağlıdır :

1. İç hukuk anlamında bir yönetimin işlemesi.
2. Eğemen krallığın yada emirliğin bütünlüğü karşısında siyasal sorumluluk.
3. Diğer bütün uyruklar ile aynı koşullar altında mali sorumluluk.

Bu üç nokta olmadan, kimse bir halk kesiminin bağımlı bir sosyo-politik örgütlenme içinde olduğunu iddia edemez.

Ne Faslılar, ne de Moritanyalılar bu üç faktörden birinin varlığını tarihsel olarak göstermişlerdir.

1. Siyasal Sorumluluk. Siyasal sorumluluk ifadesini, birey yada aşiretler olarak tüm uyrukların, hükmedenin başa geçişinin onaylanmasına katılmasında bulur.

Fas'ta halkın bu siyasal ve dini edimi, **Moubayaa'**da ifade olunmaktadır (bir kralın tahta geçmesinden sonra, aşiret, yazılı bir sözleşmeyle taça olan sadakatini bildirirdi). Bu, halen Batı Sahra'da yaşayan aşiretler tarafından hiç bir zaman yapılmamıştır, üstelik Fas Sultanını temsil eden temsilciler, paşalar yada şefler de hiç bir zaman Sahra topraklarına yerleşememişlerdir.

Fas hükümeti şüphesiz ünlü şeyh Malainin örneğine dayanacaktır. Ama biz Fas hükümetine çok

basit bir şey söylemek cüretini göstereceğiz. Saygıdeğer Şeyh Malainin Sahra'ya Fas kralının kendisi yada İngiltere Kraliçesi kadar yabancıdır. Şeyh Malainin, doğu Moritanya'daki kardeşleriyle anlaşmazlığa düştükten sonra Sahra'ya kaçan bir Moritanyalıdan başka biri değildi. Şeyh Malainin Sahra'lılar tarafından ne dinsel önder ne de Alaouid hanedanının temsilcisi olarak kabul olunmuştur.

Sahra'lıları ona yaklaştıran, hıristiyanlığa karşı vaızlarda bulunmasıydı. Ama buradan kalkarak, kendisinin Sahra aşiretleri üzerinde siyasal bir erki olduğu sonucunu çıkarmak, ülkemizdeki durumu bütünüyle bilmemek anlamına gelir. Şeyh Malainin yanlızca, bazı savaşcı Sahra aşiretlerinin yanında yaşayan bir yazar ve yaşadığı dönemde çok iyi bir toplumsal konuma sahip olamayan bir **marabut**'du (göçmen).

Benzer biçimde, bu siyasal temsilciliğin, ülkemizdeki Oulad Aidda Emirliğine komşu alanlarda tarihte bir kez olsun kabul edildiği söylenebilir mi? Bu soruya verilecek karşılık olumsuzdur; çünkü hiç bir aşiret Adrar emirlerinden birinin egemenlik fonksiyonunun onaylanmasına katılmamıştır. Güneydeki kardeşlerimiz, bize bir tek örnek olsun göstersinler! Adrar, bir emirin varolması nedeniyle Sahradaki sistemden ayrılan bir sosyo-politik örgütlenme biçimiydi. Bu bölgedeki toplumu oluşturan aşiretler, bu emirin eğemenliğine tabiydi. Bu aşiretler, Sahradaki aşiretlerden farklıydı.

Sahra'da yaşayan R'guibat, Laarousiine, İzerguiine, Oulad Tidrarine, Oulad Delim, Toubalt Lamyar, Faykat, Moujjatt v.b. gibi aşiretlerin, bir Adrar emirinin eğemenliğine tabi olduğu konusunda tek bir örnek olsun verebilirler mi? Yada bir Oulad Ah-

med Aydda tahta geçtiğinde, bir kez olsun, Sahra aşiretlerince onaylandığı saptanmış mıdır?

2. Bir egemenlik altındaki tabiyetin diğer bir unsuru ise, diğer uyruklarla aynı **mali yükümlülük** altında bulunmaktadır. Burada söz konusu olan, tek tek uyrukların zenginliklerine göre saptanan vergilerin ödenmesiydi; Fas'ın belirli bölgelerinde vergiyi bireyin kendi öderken, Moritanya'daki sistemde toplumun üyeleri adına vergiyi ödeyen aşiret başkanıdır. Buna karşın Sahralılar ne ilk, ne de diğer türden bir mali düzenlemeye tabiydi.

Bu, Sahra'da mali yükümlülüğün düzenlenmediği anlamına gelmez. Güney ve Kuzeydeki komşuları gibi, Sahra'da birarada yaşayan birden fazla aşiret toplumuna dayanan:

— Adrar ve Fas'daki bir hükümdarın eğemenliğine dayanan tekçi sistemlerin tersine, Sahra'da iyi örgütlenmiş bir sosyo-politik sistem egemendi. Bu sistemin mali yükümlülüğü çok iyi düzenlenmişti, bu düzenleme askeri bir fonksiyona sahip olan, yani diğer aşiretleri koruyan aşiret toplumlarına bir haraç ödenmesinden ibaretti. R'guibat, Oulad Delim v.b. gibi savaşçı aşiretlere yapılan ödemeler bu türden örneklerdi. Ama toplanan paraları, Fas ve Moritanyada olduğu gibi, tek bir şefe ödenmez, tersine topluluk hazinesine konurdu ve ortak işler için kullanılırdı (savaş finansmanı, kuyu kazılması, v.b. için)

3. Bir krala yada bir emire tabiyet yada bağımlılığın göstergesi olan diğer bir unsurda, aşiretler arası anlaşmazlıklarda bir kral yada emir tarafından üstlenilen arabuluculuk fonksiyonudur. Sahra tarihine özellikle büyük aşiretler arasında geçen aşiret savaşları hakim olmuştur, ama yine de tarafları uz-

laştırmak için arabuluculuk yapan yada arada ilişki sağlayan bir kurum hiçbir azman olmamıştır.

Halkımızla komşu Fas ve Moritanya düzenleri arasında sosyo-politik bir mükellefiyet bulunmadığı gerçeği, daha sonraki dönemde Sahra'nın İspanyol sömürgecileri tarafından işgaliyle de doğrulanmıştır; çünkü bu bölgenin sömürgeleştirilmesi, ne Fas sultanının ne de Adrar emirinin aleyhine gerçekleştirilmiştir.

4. Daha az önemli olmayan bir başka husus da, Sahra'lılar ile yabancı hükümdarlar arasında bir mükellefiyet olmadığını ispatlamaktadır. İslâm dini, «Amir el Mouminin», yani hükümdar başa geçtiğinde hutbe denilen bir dua okunmasını gerektirmektedir; oysa Sahra'da Fas sultanı için hiçbir zaman hutbe okunmamıştır. Bu aynı azmanda sultana itaat edilmediğini de göstermektedir.

5. Sahra'nın komşu ülkelerle olan tarihsel bağları Sahra ile komşuları arasındaki ilişkiler, bu sosyo-politik çerçeve iiçnde oluşmuştur. Ekonomi ve ticaret ilişkilerinin sürdüğü zamanlar da komşuluk ilişkileri de iyi olmuştur, ama Sahra ile komşuları arasındaki ilişkilerin her zaman çok iyi bir düzeyde bulunmadığını da söylemek gereklidir.

A. Güvenlik

Sahra'nın bugüne kadarki tarihini, herşeyden önce, Fas ve Moritanya'ya yapılan akınlar belirlemiştir. Gerçekte savaşa hep, Sahra'nın kuzey ve güney sınırındaki yerleşik savaşçı aşiretler katılmıştır. Burada halkımızın savaş tarihine ilişkin birkaç olayı anlatmakla yetineceğiz.

Moritanya'lılarla Sahra'lılar arasındaki savaş, en yüksek noktasına 18. yüzyıl ortalarında ulaşmıştır. Sahra'lıların komşu ülkelere düzenlediği akınla-

rın nedenlerinden biri, askeri bir Sahra devletinin gelişmesiydi; başı iki savaşcı aşiret R'guibat ile Oulad Delin çekiyordu..

Bu devler, güneye doğru yayılırken, en şiddetli savaşları 1865 yılında büyük Moritanya aşireti «Kouta» ile sürdürdü. 1875'de Moritanya aşireti «Oulad Lab» ile «Afraya» da savaşıldı, sonra «Oulad Ahmed Ben Othman» ile «Lamaallag» savaşı, daha sonra «Oulad Yahia ben Otman» ile «Sabti» savaşı, nihayet aynı Moritanya aşireti ile «Alous» savaşı.

Adrarla yapılan bu çeşitli savaşlardan sonra, Adrar emiri Ahmed Oul M'hamed'in barış politikası sonunda, iki ülke arasında yeniden iyi komşuluk ilişkileri yaratıldı. Ama bu barış güvence altına alınmamıştı, 1889'un son aylarında Sahra'lılarla Adrar sakinleri arasında yeniden ani bir savaş patlak verdi.**R'Guibat** ile Moritanya'nın yeni efendileri (bu kez Fransız ordusuydu) arasındaki savaş sürüp gitti.

Yukarıda sözünü ettiğimiz mütarekenin, Emir Oul'un Sahra topraklarından geçip İspanyol'larla **«Mijek»** anlaşmasını imzalamasına fırsat verdiğini önemle belirtmeliyiz.

Aslında **Mijek** anlaşması Adrar emirinin sandığı gibi belirli bir sınır saptamadı. Sınır çizgisi 1954 yılına kadar kesin olarak belirlenmeden kaldı. Ancak 1954'de Fransız ve İspanyol bölgesi arasındaki sınırın tadil edilmesi sağlandı.

Yine de, «Adrar emiri hazretleri» topraklarını sömürgeci işgale teslim etti, sömürgecilik çağında Fas krallığının da başına aynı şey geldi. Fas krallığı iki sömürgeci devletin himayesi altına girdi. Fransızlar Moritanya'nın işgali sırasında, Sahra ile Moritanya arasındaki gerek cografi, gerekse beşeri farkları hesaba kattı.

30 Nisan 1907'de, St. Louis Genel Valiliği komiseri, yüzbaşı **Gauraud** ile **R'Guibat** aşireti başkanı arasında yapılan anlaşmada, Batı Sahra'nın Moritanya sömürge toprakları içinde sayılmadığı açıkça belirtilmişti. Taraflar iyi komşuluk ilişkilerini görüşmek amacıyla bir araya gelmişlerdi.

Bu anlaşmada belirtildiğine göre: «Gelecekte dost gözüyle bakılacak olan bu aşiretin üyeleri ve malları, Fransızlar'dan karşılaştıkları her yerde saygı görecektir.»

«**R'Guibat** kervanları Moritanya topraklarına özgürce girebilir.»

«**R'Guibat** aşireti, bir geçiş belgesi alabilmek ve «Oussourou» hakkını kazanmak için, Fransızlar'ın siyasal ve idari kararlarına uymak ve özellikle, Fransız egemenliği altında bulunan bölgelere girmeden önce, Fransız karakollarına uğramakla yükümlüdür.»

«**R'Guibat** aşireti, Fransızlar'a karşı kullanmak amacıyla silâh taşımamak, Fransızlar'ın egemenliği altında bulunan aşiretler üzerine akın düzenlememek ve Fransızlar'ın düşmanlarına yardım etmemek, onları aralardında barındırmamakla yükümlüdür.»

Bu anlaşmanın metni, Moritanya'daki yabancıların statüsü konusunda en küçük bir şüpheye yer bırakmamaktadır; bu statü, altında imzası bulunan aşiretlere uygulanmaktadır. Buradaki **R'Guibat** sözcüğü, dar anlamda **R'Guibat** aşiretinin oluşturduğu küçük bir grupla sınırlı değildir, tam tersine bu anlaşmadaki esas taraflarca saptanan yükümlülük, itiraz etmeyen ve Moritanya ile olan ilişkileri açısından bu anlaşmadan yararlanan bütün Sahra aşiretlerini içeriyordu.

Aslında bu anlaşma, 1932 yılında **R'Guibat** aşiretinden bir kaç grubun Moritanya'da göçebe olarak yaşamasını mümkün kıldı; ama onlara Moritanya'dakinden daha farklı bir yönetim sistemi uygulandı.

Söz konusu uygulama yüksek dereceli bir Fransız subayınca yönetilen ve 1960'a değin **«R'Guibat** yönetim bürosu» diye anılan bir büroydu. Sömürgeciler Sahra'lıların göçettiği her yerde böyle bir büro kurdular. Bu kurum eğemen bir devletteki göçmen bürosuna benzetilebilir.

R'Guibat aşiretinin Moritanya'ya da bir yabancı durumunda olduğu gerçeğini, onların Adrar emirliğinde hiç bir zaman toprağa, işlenmiş tarlalara, su kaynaklarına, hurma ağaçlarına sahip olmadıkları olgusu tamamlıyordu.

Bu, son derece mantıklıydı, çünkü ülke orada yaşayan sakinlerine aitti ve mülkleri miras yoluyla babadan oğula geçmekteydi.

1907 Anlaşmasının altındaki imzalarıyla, Sahra ileri gelenleri, kendi kendilerinin efendileri olduklarını göstermişlerdi, dolayısıyla kendi ülkeleri adına karar alma iktidarına sahiptiler.

Gerçekten Saguit el Hamra ve Rio de Oro halkı 1934'e kadar İspanyol işgalini kabul etmemişlerdi. Sömürgecilere karşı verdikleri savaşlar sonunda, yenilgiye uğradılar ve bağımlılığı kabul eden anlaşmalar imzaladılar; İspanyollar ilk kez bu tarihte, sömürge iktidarı sıfatıyla, sömürgeleri adına karar alma durumuna geldiler.

Adrar Emirliği ile Sahra arasındaki iyi komşuluk geleneğini, 1932 yılında Emir Ahmet Ould Ahmed'in işine yaradığını da belirtmek isteriz, çünkü Emir Ahmed destek aramak amacıyla Sahra'ya kaçmıştı;

ama bu amaca ulaşamadı, yolda Fransız sömürgecileri tarafından öldürüldü. Şeyh Malainin olayında da böyle oldu, Şeyh, Moritanyc'da dinsizlerin saldırısı üzerine Sahra'ya sürgüne çitti ve oraya yerleşti.

Kuzey komşumuza yönelen askeri saldırılar da az değil, birkaç örnek vermekle yetineceğiz: Aitoussa ile İzerguyin aşireti, **R'Guibat** ve Oulad Busbaâim aşireti arasındaki savaşlcr... 1910'da **R'Guibat** aşireti, Fas topraklarında Noun'a kadar ilerledi. 1820 ile 1845 yılları arasında da **Tadjakant** aşireti ile savaşlar sürdü.

Ülkemizin savaş tarihinde en önemli dönüm noktası, Sahra aşiretleri'nin, Kara Sultan adıyla anılan Fas sultan'ı Moulay El Mansor'a karşı yürüttüğü savaştı. Kara Sultan takriben 1584 - 1591 yılları arasında Moritanya ile Mali'yi zaptetmek amacıyla Sahra'dan geçmeğe kalktı. Birkaç çatışmadan sonra majesteleri geri çekilip yolunu değiştirmek zorunda kaldı. Bu nedenle Moritanya'ya gitmek için Tindouf, Mali'ye ulaşmak için de Goa üzerinden yürüdü.

Daha sonra, 1767 yılında Fas sultanını, eğemenlik alanının yalnız Noun vadisine kadar uzandığını İspanyollara açıklamak zorunda bırakan işte bu yenilgidir.

Sahra istikametinde kaçan **Makhzen,** yani, Faslı isyancıların peşine düşenlerin Fas sınırını aşmaları yasaktı. Oulad Batazila aşiretindeki isyancıların durumu da böyle olmuştu; bu kişiler, bir yargılama sonunda verilen cezadan (aşiret içinde, yada Fas'a bağlı bir bölgede köle olacaklardı) kurtulmak için Fas topraklarını terketmişlerdi.

Bu konuda, Aitoussa aşiretinin, Fas hükümdarının muhalefetine rağmen **R'Guibat'a** karşı yürüttüğü savaştan sözedeceğiz.

Sahra'lı savaşçılar, düzenledikleri akında Fas'ın iç bölgelerine kadar ilerlemişlerdi.

Bu bölümü toparlayıp özetlemek yerine, Sahra halkının Fas ve Moritanya karşısındaki tarihsel bağımsızlığına delil olarak, ünlü Fransız tarihcisi **Marc Robert Thomas'ın** «Sahra et Communeaute» (P.U.F. 1960) adlı kitabından yaptığımız bir alıntıdan yararlanıcağız:

«Tarihlerinin akışı içinde **R'Guibat** hiçbir zaman yabancı bir eğemenliğin boyunduruğuna girmedi. Siyasal açıdan, gerek Moritanya emirleri karşısında, gerekse Fas Kralını Atlantik kıyılarındaki güney topraklarında temsil eden Tekna-Şefleri karşısında her zaman bağımsız kaldılar.»

Bu tanıklık, Saguiat el Hamra ve Rio de Ora'daki diğer bütün aşiretler için de geçerlidir.

2. İktisadi ve Ticari İlişkiler:

Karışıklık ve savaş dönemlerine rağmen, Sahra'nın coğrafi özellikleri ticari ilişkiler açısından ideal önem taşıyordu.

Sahra'lılar Moritanya'ya, Portekiz ticaret kolonilerinden aldıkları manifaktür eşyalarını, bunun dışında sedeften yaptıkları süs eşyaları ve zincir gibi el sanatı ürünlerini, ayrıca kurutulmuş balık (khliee El Hout), deve, arpa ve ilaç yapımında kullanılan hammaddeler, örneğin Afzou (yalnız Sahra'da yetişen bir bitki) ve tuz ihraç ediyorlardı. Buna karşılık Moritanya'dan Sahra'ya hurma, altın, deri ürünleri, mavi renkli burnuslar (yakın tarihlere kadar Sahra'da çok sık rastlanan elbise) geliyordu.

Fas ile yapılan ticari mübadele de, her iki ülkede üretilen ürün ve eşyaları iki tarafa da işleyen ker-

vanlarla yürütülüyordu. Sahra Fas'la, Moritanya'ya aynı şeyleri yolluyordu. Fas ise Sahra'ya yün, koyun, deri, bıçak ve benzeri eşyalar satıyordu,

Halk tababetindeki becerileriyle ün salan Sahra'lı kadınların, gerek Fas'tan gerekse Moritanya'dan gelen hastaları tedavi ettiklerini de özellikle hatırlatmak gerek. Bu uygulama, bizim açımazdan, Sahra ve komşuları arasındaki kültürel ve dinsel alanda da görülen işbirliğinin varlığını ispatlayan bir ipucu vermektedir.

Bütün bunlar, Sahra'nın komşularından tecrit olmadığını, tersine bütün bölgelerle tarihsel ilişkilerini hep sürdürdüğünü de ispatlamaktadır; bu ilişkiler, sömürgeciliğin girişinden önce kıtamızın çeşitli bölgeleri arasında varolan diğer ilişki biçimlerine uygun düşmektedir.

Ama bundan, komşularımızın yaptığı gibi, «Sahra, Fas yada Moritanya'nın ayrılmaz parçasıdır» sonucunu çıkarmak pek gerçekçi bir davranış değildir; ve biz, kardeşlik ve iyi komşuluk alanındaki bu büyük miras adına, onlardan akıllarını başlarına toplamalarını ve İspanyol sömürgeciliğinin faşist işgaline karşı insanlık adına sürdürdüğümüz haklı kavgamızı desteklemelerini diliyoruz.

V. Yürürlükteki Uluslararası Hukuk

Sömürgeci işgal ve Fasla Moritanya'nın yayılma taleplerinin tehdidi altında bulunan halkımızın, kendi eğemenlik ve bağımsızlığı tarihsel açıdan ispatlandıktan sonra, şimdi davamızın meşruluğunu, yürürlükteki uluslararası hukuka dayanarak temellendirmek gerekiyor. Sömürgeleştirilmiş diğer halklar gibi, halkımızın kaderi de, Birleşmiş Milletler

Temel Bildirisinde ve kararlarında ortaya konan ve bütün halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkına sahip olduğu esasına dayanan hukuki ve siyasal ülkeler dışında bırakılamaz. Bundan dolayı kendi kaderimiz üzerinde, dış etkilerin altında kalmaksızın söz sahibi olmamız, özgürce, siyasal çizgimizi bağımsığlığa geçiş olarak saptamamız, Afrika halkları Arap dünyası ve uluslararası toplum yanında diğer bütün halklar gibi kendi ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmemizi izlememiz, son derece yasal ve meşrudur.

Uluslararası hukuk açısından bütün önemli unsurları yerine getirdigimiz halde, bu haklarımızın kabul edilmemesi mümkün müdür?

Bu ilkelerin gerçeklik kazanmasını kim reddetmek isteyebilir?

Birleşmiş Milletler açısından emredici nitelik taşıyan bu kararların uygulanmasının mantığı uygun olduğunu düşünmekteyiz. 1960'da alınan 1514 sayılı karar, ilke olarak Sahra'ya uygulanmalıdır.

(...)

Birleşmiş Milletlere ve bütün uluslararası kurumlara sesleniyoruz: Halkımıza yardım etmek, İspanya'nın haksız, faşist ve sömürgeci işgaline son vermek ve ülkemizi tehdit eden yayılmacı talepleri engellemek konusunda üstünüze düşen sorumluluğu duymalısınız.

Sömürgeciliği tasfiye çabasıyla ilişkin uluslararası hukukun uygulanmasından kendisini sorumlu tuttuğumuz, Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreterinin dikkatini çekeriz; genel sekreter, bizim sorunumuzu, hakkında geçmişte oynadığı role dayanarak değerlendirme yapabileceğimiz uluslararası

mahkemeye getirmiştir; oysa uluslararası örgüt şimdiye kadar ki uygulamalarında, belli bir sorunla ilgili halkların düşüncesi alınmış, bu nokta üzerinde titizlikle durulmuştur.

San Fransisco'da saptanan kurallar, bu temele dayanmaktadır; 1960 yılındaki 1514 sayılı karar da bu temel ilkeler yeniden düzenlenmiştir. Son sözü söyleyen, bir ülkenin geçmişi değil, halkın iradesidir. Eski Roma hukukunun tersine, bu bir temel olarak, uluslararası hukuk kadar, iç hukuka da hizmet eden demokratik bir ilkedir.

Bu arada, muhtarımızın birinci bölümünde halkımızın tarihine değindiğimiz gibi, tarihten kopmadığımızı size bir kez daha hatırlatmayı gerekli görmekteyiz.

Ülkemizin karşılaştığı sorunu, uluslararası mahkeme önüne getirme yolundaki teklife vereceğimiz cevap, Sahra sorununun yanlızca Sahra halkını ilgilendirdiği inancında olduğumuz gereğine dayanacaktır; yalnızca, basit ihtiyari bir kanaat sözkonusuysa, uluslararası toplum içinde başka hiçbir devlet, uluslararası yükümlülüğünü üstlenmek, kendi kaderini tayin ve bağımsızlık hakkımızı desteklemek dışında, soruna müdahale hakkına sahip değildir.

Bu yükümlülük özellikle komşularımıza düşmektedir. Ve sırası gelmişken, Faslı ve Moritanya'lı kardeşlerimize bir kez daha akıllarını başlarına devşirmelerini ve kardeşlerine karşı art niyetle yönelttikleri taleplerden vazgeçmelerini diliyoruz. Kendilerine, Fas'ın Moritanya toprakları üzerindeki taleplerini hatırlatıyoruz; bunlar, yararsız harcamalara ve Moritanya bağımsızlığının on yılına mal olmuştur.

Başkan Mokhtar Ould Dadah'ın resmi açıkla-

masını hatırlatmakla yetiniyoruz: «Moritanya, Fas'-ın yönelttiği talepler nedeniyle, bağımsızlığının ilk on yılına, eğemen biçimde, sahip olamamıştır.»

Dünya kamuoyu, özellikle uluslararası örgütler ve herşeyden önce Birleşmiş Milletler halkımızın içinde yaşadığı dayanılmaz gerçeklerin bilincine varmak zorundadır: İspanyol sömürgeciliğinin yol açtığı yoksulluk, açlık, hastalık ve gelişmemişlik...

Farklı temellere dayanan bu toprak taleplerini ileri sürenler, yayılmacı amaçlarını gerçekleştirmek için, insanlık dışı bir rol yükleniyorlar; çünkü uzun yılar boyunca sömürgecilerin boyunduruğu altında sayısız acılar çeken küçük bir halkın, kendi kaderini tayin hakkından ve bağımsızlığından yoksun bırakma konumuna düşüyorlar.

POLISARIO Cephesi Tarih Araştırmaları Geçici Komitesi

2 Mayıs 1975

SAHRA DEMOKRATİK ARAP CUMHURİYETİ HÜKÜMET BİLDİRİSİ

Sahra halkı adına ve onun talepleri üzerine, Saguiat el Hamra ve Rio de Oro üzerinde Sahra Demokratik Arap Cumhuriyetinin bayrağı çekilmiştir. Böylece yeni bir Afrika devletinin kuruluşu ilân olunmaktadır; bu davranış, meşruluğunu halkımızın tarihinden ve tüm Mağrep'e yayılan kültüründen almaktadır. Gücü, halkın onurlu yaşama hakkına, gerçek özgürlüğe olan inancından gelen ve en güçlü silâhı kararlılık olan bir devlet...

Bununla birlikte, yabancı düşmanın sömürgeciliğindeki dönem, halkımızın kahramanca mücadelesiyle sona ererken, şimdi, halkımızın mücadelesinde yeni bir dönem başlamıştır; halkımız bugün komşu kardeş ülkelerin sömürgeciliğine karşı mücadele etmektedir.

Bugün, halkımızın kesintisiz özgürlük mücadelesinin bu evresinin tamamlanması ve halkımızın, gücünü devrimci yasallıktan alan, gerçekten demokratik bir iktidar kurmasını mümkün kılması açısından, vazgeçilmez bir dayanak olan temel kurumları-

mızın yaratılması çabasında önemli bir mesafe alınmıştır.

Halkımızın isteğine uygun olarak, POLISAİO Cephesi yönetimi, Sahra geçeci ulusal meclisinin tam onayı ile bir hükümet kurmuştur. Bu hükümet, kavganın sürekliliğini sağlamak için yönetimi üstlenmiştir ve kurtuluş mücadelesi bayrağını zafere dek, halkımızın güvenlik ve barış içinde yaşayabilmesi sağlanana dek yükseklerde dalğalandıracaktır. Sahra halkına ve diğer kardeş Afrika ve Arap halklarına, birlik ve kurtuluş yolu böyle açılacaktır.

Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği Örgütü temel bildirilerindeki tüm ilkeler üzerindeki ısrarımızla, bu ilkeleri yeniden güçlendirdik. Özellikle Afrika ve uluslararası alanda barış ve günvenliğin bir güvenecesi olarak insan haklarının korunması, toprak bütünlüğü, mevcut sınırların değişmezliği ilkelerini hatırlatıyoruz.

Gerçek bir katliamın ve yoketme çabasının kurbanı olan barışsever bir halk karşısında, Birleşmiş Milletler, Afrika Birliği ve Arap Birliği Örgütlerini taşıdıkları tarihsel sorumluluk konusunda uyarırız.

Aynı şekilde, tüm dünya haklarına, saldırıya uğrayan bu halkı desteklemek ve onu yoketmeğe yönelik emperyalist komployu başarısız kılmak konusunda taşıdıkları sorumluluk ve yükümlülükleri hatırlatırız.

SDAC hükümetinin, kendi ulusal toprakları üzerinde kurulmasından sonra Cezayir,Trablus, Konakry ve Bujunbura'dan elinizdeki bildiriyle seslendiği şu tarihi anda, kardeş Fas ve Moritanya halklarından kurtuluş mücadelemizi desteklemelerini ve geleceğin halkların olduğunu kavramalarını isteyerek, kendilerine dostluğumuzu sunuyoruz.

Bu kardeş halklardan, gerici düzenlerinin yabancı çıkarlara hizmet ve kişisel ihtirasları tatmin amacıyla bize karşı açtıkları bu savaşa son verilmesi için hükümetlerini zorlamalarını ve haksız yere kan akıtılmasını önlemelerini diliyoruz.

Dünyadaki tüm halk ve devletlere dostluğumuzu sunuyoruz ve halklı kavgamızı desteklemelerini, SDAC'ni tanımalarını istiyoruz. Bütün dünya devletleriyle, ulusal eğemenliği karşılıklı olarak tanıma temeli üzerinde ilişki kurma dileğimizi belirtiyoruz.

Ne kadar kurban verirsek verelim, mücadelemizi zafere dek sürdürmeğe kararlıyız. İstila sona erene ve halkımız kendi ulusal topraklarının bağımsızlığını elde edene dek, bu ülke ne barış ve ne de istikrar tanıyacaktır.

Amgala, 4 Mart 1976
Geçici Sahra Ulusal Meclisi
POLİSARİO Cephesi

kanarya adaları
LA PALMA
LANZAROTE
Ifni
fas
Goulimine
Cezayir
Santa-Cruz
FUERTEVENTURA
GOMERA
Oued Drâa
TENERIFE
Las Palmas
Cap Juby
Tarfaya
Tindouf
HIERO
GRANDE-CANARIE
Tah
Hagunia
Hausa
Mahbes
Yükleme Tesisleri
EL AÏOUN
SAGUIAT EL HAMRA
Hamra
Smara
Cap Bojador
maden taşıma sistemi
Bou Crâa
fosfat
Atlantik
Okyanusu
Guelta-Zemmuro
Bir-Moghrein
(Dakhela)
Villa-Cisneros
Yengeç dönemeci
RIO DE ORO
SAHRA
FER
F'Derick
moritanya
Müstahkem yollar
pistler
Kilometer
0 100 200
la Güera
Nouadhibou
Cap Blanc
Atar

İÇİNDEKİLER

- Sömürgecilik Batı Sahra'yı yağmaladı ... 5
  POLİSARİO Öncülüğünde, Halk Özgürlük ve Bağımsızlık İçin Mücadele Ediyor 5
- Siyasal Bildirge (Ağustos 1974) 20
- Ulusal Eylem Programı (Ağustos 1974) ... 29
- Birleşmiş Milletler Sömürgeciliği Tasfiye Komitesi Başkanına Sunulan Muhtıra ... 34
- Sahra Demokratik Arap Cumhuriyeti Hükümet Bildirisi (4. Mart. 1976) 62
- Harita 65

HALK SAVAŞININ

ASKERİ SANATI

Vo Nguyen Giap

— Seçme Eserler — 25 Lira

ANGOLA

KURTULUŞ

MÜCADELESİ

Basil Davidson — 22,5 Lira.

75.000 nüfuslu küçük bir ulus olan Batı Sahra halkının onurlu yaşama hakkına ve gerçek özgürlüğe olan inancından gelen uzun ve kararlı mücadelesi, emperyalizme indirilen darbelere bir yenisini daha eklemiş bulunmaktadır.

Bugün Sahra halkı adına ve onun talepleri üzerine, Saguiat el Hamra ve Rio de Oro üzerinde Sahra Demokratik Arap Cumhuriyetinin bayrağı çekilmiştir. Böylece yeni bir Afrika devletinin kuruluşu ilan olunmakta ve bu davranış, meşruluğunu Sahra halkının tarihinden ve tüm Magrep'e yayılan kültüründen almaktadır.

Sahra halkı tüm sömürge ve yarı sömürge halklar gibi mücadelesini sonuna dek sürdürmeğe kararlıdır. Bu kararlılık gerçek ifadesini 4 Mart 1976 tarihli Sahra Demokratik Arap Cumhuriyeti Hükümet Bildirisinde bulmaktadır.

«Ne kadar kurban verirsek verelim, mücadelemizi zafere dek sürdürmeğe kararlıyız. İstila sona erene ve halkımız kendi ulusal topraklarının bağımsızlığını elde edene dek, bu ülke ne barış ve ne de istikrar tanıyacaktır.»

7,5 Lira